

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

WIE IS ER NIET ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?

Evaluatie 2013 -2014

AGODI
AGENTSCHAP VOOR
ONDERWIJSDIENSTEN

www.onderwijs.vlaanderen.be

Eindredactie

Kurt Van Damme, Michaël Van der Eycken

AgODi, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB – Scholen en Leerlingen

Peter Bex, Lise Van Proeyen, Steven Bruneel

AgODi, Afdeling Secundair Onderwijs – Scholen en leerlingen

Met medewerking van

Bea De Cuyper, Veerle Van De Velde, Pascal Van Droogenbroeck

AgODi, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB – Scholen en Leerlingen

Stany Criel, Joachim Valkiers

AgODi, Afdeling Secundair Onderwijs – Scholen en leerlingen

Goedele De Cock

AgODi, Stafdienst administrateur-generaal

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens

Administrateur-generaal; Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)

Lay-out

Kim Baele

Coverfoto

Magalie Soenen

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	5
KORTE SAMENVATTING	6
LEERPLICHT: ALGEMENE SITUERING	10
HOOFDSTUK 1: CONTROLE OP DE INSCHRIJVINGEN IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS	12
HOOFDSTUK 2: OPVOLGING VAN IN- EN UITSCHRIJVINGEN	27
HOOFDSTUK 3: OPVOLGING VAN PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN	59
HOOFDSTUK 4: TUCHT IN HET SECUNDAIR	83
ONDERWIJS GLOSSARIUM	94
AFKORTINGENLIJST	100
OVERZICHT VAN TABELLEN	101
OVERZICHT VAN FIGUREN	105
BRONNEN	106

Inleiding

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) staat in voor de uitvoering van het onderwijsbeleid in de Vlaamse Gemeenschap. Leerplichtcontrole vormt één van de kerntaken van AgODi. Voor het negende jaar op rij presenteren wij dit rapport met de toepasselijke titel: “Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?”. U vindt er de belangrijkste gegevens over schoolverzuim van het schooljaar 2013-2014 in terug.

We baseren ons voor de verschillende hoofdstukken op relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen:

- de inschrijvings- en leerlingendatabank
- de databank ‘leerplichtcontrole’
- de databank ‘in- en uitschrijvingen’
- de elektronische registraties door scholen van leerplichtige leerlingen die 30 halve dagen problematisch afwezig waren in 2013-2014
- de databank ‘zorgwekkende dossiers schooljaar 2013-2014’
- de databank ‘tuchtmeldingen 2013-2014’.

Deze databanken worden gevoed met informatie afkomstig van de onderwijsinstellingen. Zij registreren in- en uitschrijvingen en melden problematische afwezigheden en tucht. Het rapport is een beschrijvende analyse van de gegevens van alle leerlingen die op 1 september 2013 nog leerplichtig waren.

We bespreken vier grote processen die plaatsvinden in het agentschap, namelijk de controle op de inschrijvingen (hoofdstuk 1), de controle op de in- en uitschrijvingen (hoofdstuk 2), de registraties van de problematische afwezigheden (hoofdstuk 3) en van de definitieve uitsluitingen (hoofdstuk 4). Telkens staan we stil bij de gevolgde procedure en de manier waarop wij die evalueren. Vervolgens belichten we de profielkenmerken van de leerlingen en hun schoolloopbaan. Elk hoofdstuk sluiten we af met een besluit.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op pagina 6.

Korte samenvatting

Controle op de inschrijvingen

Dit rapport biedt een overzicht van de verschillende procedures waarmee het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) de leerplicht opvolgt. De eerste procedure die we bekijken is de controle op de inschrijvingen. We gaan voor elke leerplichtige die op 1 september in het Vlaams Gewest woont na of hij/zij ingeschreven is in een onderwijsinstelling of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. We schrijven de ouders aan van kinderen voor wie dat niet het geval is. Als we geen informatie van de ouders krijgen over hun kind, dan worden de dossiers doorgestuurd naar de gemeenten. Als ook de gemeente niet over meer informatie beschikt, bezorgen we het dossier van die leerling aan de procureur des Konings.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een onderwijsinstelling, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor een minderheid van minder dan 0,1% van de kinderen uit het rijksregister vinden we na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole en bestaan er dus twijfels over de invulling van de leerplicht. De dossiers van die kinderen worden doorgestuurd naar het parket of worden intern opgevolgd.

Als we het profiel bekijken van de leerlingen voor wie geen toereikend antwoord is gevonden tijdens de leerplichtcontrole, zien we dat ze procentueel vaker niet over de Belgische nationaliteit beschikken. Ze wonen vaak in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant en in de grootsteden Antwerpen en Gent. De zeventienjarigen zijn meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Daarbij moet worden opgemerkt dat een deel van de zeventienjarigen in de loop van het schooljaar achttien wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure

Opvolging van in- en uitschrijvingen

In het basisonderwijs gebeurt de opvolging van schoolveranderingen lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school. In het secundair onderwijs bestaat er een centrale opvolging van het verloop van in- en uitschrijvingen van leerlingen. Als een leerling gedurende een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen om het mogelijke absolute schoolverzuim van die leerlingen te beperken. Daarenboven hebben we ook een beeld van het aantal **laattijdige inschrijvingen**¹.

¹ Zie glossarium.

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen in het secundair (94,3%) tijdens het schooljaar niet van school of van studierichting veranderen. Dat percentage is zo goed als hetzelfde als vorig schooljaar. Bovendien is er niet bij elke leerling die een periode niet ingeschreven is sprake van bewust absoluut schoolverzuim. Sommige leerlingen stappen bijvoorbeeld over naar andere vormen van onderwijs, zoals Syntra, huisonderwijs e.d. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een heel instabiele schoolloopbaan doormaakt en dat die groep jongeren steeds hetzelfde profiel heeft.

Zeventienjarige leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische die wonen in een verstedelijkt gebied, hebben de grootste kans op een periode waarin ze niet ingeschreven zijn in een school. Jongeren met een instabiele schoolloopbaan zijn meer vertegenwoordigd in de B-stroom van het voltijds gewoon onderwijs en in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Die doelgroep loopt vaker schoolse vertraging op. Ze waren ook meer problematisch afwezig tijdens het voorafgaande en het lopende schooljaar. Tot slot zien we dat een instabiele loopbaan vaak samenhangt met een laattijdige inschrijving.

Opvolging van problematische afwezigheden

Sinds schooljaar 2013-2014 worden alle afwezigheidscodes geregistreerd via DISCIMUS. Zo heeft AgODi een nauwkeuriger zicht op de afwezigheidsproblematiek. Vroeger moesten scholen alleen na 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid een melding van problematische afwezigheid versturen. Deze aparte elektronische melding van problematische afwezigheid hoeven scholen dan ook niet meer te versturen. De afschaffing ligt ook in de lijn van de doelstelling om bijkomende administratieve druk voor de scholen te vermijden.

In het basisonderwijs krijgen we voor 0,5% van de leerlingen een registratie problematische afwezigheid. Uit de gegevens van de scholen voor secundair onderwijs blijkt dat 1,7% van de schoolbevolking in schooljaar 2013-2014 problematisch afwezig was.

Het profiel van leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen, stemt in grote mate overeen met het profiel van jongeren die problematisch afwezig zijn, ook wel relatief schoolverzuim genoemd. Bij de niet-Belgen vindt men, relatief gezien, meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. Dat geldt zowel voor het secundair onderwijs als voor het basisonderwijs. In het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs is een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. Een groot deel van de geregistreerde jongeren in het secundair onderwijs is tussen zestien en achttien jaar. Ook bij de zesjarigen in het basisonderwijs merken we opvallend meer problematische afwezigheden op. Opvallend in het basisonderwijs is dat de meeste registraties voorkomen in het eerste leerjaar en afnemen naarmate de leerjaren vorderen. Dat kan een aanduiding zijn dat de oorzaak van spijbelen in het basisonderwijs vooral moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen. Het hoge aantal spijbelaars bij zesjarigen kan misschien ook verklaard worden doordat sommige van deze kinderen nog in het kleuteronderwijs zitten en ouders zich niet bewust zijn van het feit dat hun kinderen al leerplichtig zijn.

De kinderen met een problematische afwezigheid wonen verhoudingsgewijs vaker in een verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden. Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs scoren leerlingen die doorgegeven worden als problematisch afwezig hoger op de indicator kansarmoede dan de totale schoolbevolking.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat, net als vorige schooljaren, leerlingen met problematische afwezigheden in het secundair onderwijs veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds beroepssecundair onderwijs

dan in het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs. In de eerste graad van het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste problematische afwezigheden zich in de B-stroom, en in de tweede en derde graad in het BSO. Daarnaast zien we relatief veel registraties van problematische afwezigheid in het onthaalonderwijs. Er is een samenhang tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging. In het basisonderwijs worden er verhoudingsgewijs meer leerlingen geregistreerd uit het buitengewoon lager onderwijs.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we waar mogelijk toch ondersteuning te bieden aan scholen en clb's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Voor leerlingen bij wie de problematische afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, schrijven we op vraag van de school of het clb een brief aan de ouders of we bezorgen het dossier aan de procureur des Konings. Dergelijke dossiers blijven heel beperkt in aantal, omdat zorgwekkende dossiers² alleen aan AgODi bezorgd worden als men dat nodig acht.

Tucht

Scholen versturen sinds schooljaar 2008-2009 tuchtmeldingen. In schooljaar 2013-2014 werd voor 0,7% van de schoolbevolking zo'n melding verstuurd.

Net als voor problematisch afwezige leerlingen, zien we dat leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit in verhouding vaker definitief worden uitgesloten. Het percentage jongens dat definitief wordt uitgesloten, ligt hoger dan het percentage meisjes. Qua leeftijd zijn de meldingen vrij gelijkmatig verdeeld, alleen bij de twaalfjarigen zijn er minder meldingen.

Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting wonen in verhouding vaker in verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage definitief uitgesloten leerlingen een stuk hoger dan in de andere gebieden. Leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting scoren vaker op de gelijkheidsindicatoren dan de totale schoolbevolking.

Op het vlak van de schoolloopbaan zien we dat definitieve uitsluitingen relatief iets meer voorkomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar in veel mindere mate dan bij de problematische afwezigheden. In het voltijds gewoon onderwijs situeren de meeste definitieve uitsluitingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO. Leerlingen worden relatief gezien vaker definitief uitgesloten als ze schoolse vertraging hebben opgelopen. Maar een minderheid van de leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

² Zie glossarium.

Leerplicht algemene situering

België is één van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot zestien jaar én een deeltijdse leerplicht tot achttien jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot achttien jaar, zoals Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot vijftien of zestien jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt³.

De leerplicht in België werd in 1983 via de wet op de leerplicht verlengd van veertien jaar tot achttien jaar. Die wet kwam er in een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. De overheid zag een betere scholingsgraad toen als het middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren⁴. Nu zijn kinderen leerplichtig vanaf 1 september van het kalenderjaar waarin ze zes jaar worden tot 30 juni van het kalenderjaar waarin ze achttien jaar worden of tot hun achttiende verjaardag als deze voor 30 juni valt. De duur van de leerplicht is altijd een voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Studies wijzen uit dat leerlingen die kleuteronderwijs genoten minder risico lopen op leerachterstand tijdens het verdere verloop van hun schoolloopbaan. Daarom pleiten sommigen voor een vervroeging van de leerplicht naar vijf jaar.

Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen naar het kleuteronderwijs gaan, zijn er een aantal acties rond kleuterparticipatie opgezet. Die acties richten zich vooral op de sensibilisering van de ouders. Ook moeten scholen meedelen hoeveel halve dagen hun kleuters aanwezig waren. Die aanwezigheid wordt ook gekoppeld aan de schooltoelage.

In antwoord op het feit dat heel wat leerlingen een problematische schoolloopbaan kennen met zittenblijven, schoolveranderingen of spijbelen ontstond in juni 2006 het spijbelactieplan⁵. In dat plan stonden twaalf groepen van acties om te komen tot een sluitende aanpak voor spijbelen en andere vormen van schoolverzuim. De aard van de acties varieerde van bewustmaken, voorkomen en begeleiden tot herstellen en bestraffen.

Ondertussen werd een vervolg op dit spijbelactieplan voorgesteld, namelijk het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Dat actieplan is opgedeeld in zes topics, waarbij de aanpak zich blijvend situeert volgens een continuüm van in kaart brengen, informeren/sensibiliseren, preventief werken, begeleiden tot sanctioneren. Voor elke topic wordt aangegeven hoe de acties van het spijbelactieplan 2006 worden voortgezet, maar er worden ook nieuwe acties voorgesteld. Daarnaast werden er bijzondere doelgroepen onderscheiden voor wie specifieke acties uitgewerkt zijn. In 2015 werd de conceptnota 'samen tegen schooluitval' goedgekeurd, waarin 52 actiepunten zijn opgelijst met als doel om het aantal vroegtijdige schoolverlaters te doen dalen, het spijbelen verder tegen te gaan en om het leerrecht te garanderen.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) verzamelt gegevens over inschrijvingen en problematische afwezigheden en voert controles uit. Daarvoor beschikt het agentschap over een aantal controleprocedures.

Een correcte afwezigheidsregistratie maakt het mogelijk om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en daar gepast op te reageren, maar maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen. Daarom hecht AgODi veel belang aan een nauwkeurige registratie van afwezigheden van leerlingen door scholen. Het agentschap probeert die te waarborgen doordat het verificatiekorps erop toeziet dat scholen afwezigheden correct registreren en problemen tijdig signaleren aan AgODi.

³ European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). Key data on education in Europe. Luxembourg, 2005

⁴ PERGUY, J. "Leerplicht vanuit de sociale dimensie", Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid, 5-6, 1995-1996, 281-282

⁵ Ministerie van Onderwijs en Vorming. Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Brussel, 2006

⁶ Zie www.ond.vlaanderen.be/leerplicht, voor het volledige actieplan.

Daarnaast startte AgODi in 2012 het project DISCIMUS. Dat project wil de gegevensstroom tussen scholen en het agentschap optimaliseren. Zo worden er vanaf 2013 gegevens rond de aan- en afwezigheden van leerlingen uitgewisseld. Dat project past in het actieplan rond spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag⁶, waarin sterk wordt ingezet op een uitgebreide gegevensverzameling.

We moeten er ons bewust van zijn dat onze centrale rol beperkingen heeft en dat bij de opvolging van leerlichtproblemen het belang van het lokale netwerk cruciaal is.

We besteden aandacht aan communicatieacties gericht aan het grote publiek, waarvan de website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht een illustratie is. Andere initiatieven zijn bestemd voor specifieke doelgroepen, zoals huisartsen en lokale besturen.

Alleen de boodschap overbrengen volstaat uiteraard niet. Leerlingen die twee schooljaren op rij meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig zijn of vijftien opeenvolgende kalenderdagen niet in een school zijn ingeschreven, moeten hun schooltoelage terugbetalen. Zo is er een financiële impuls om het regelmatig schoolbezoek te bevorderen.

Met het Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid sporen we lokale besturen aan om een actieve rol op te nemen op het vlak van leerplichtcontrole. Het spijbelactieplan vormde ook de aanzet om een aantal concrete afspraken te maken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. We denken daarbij aan het protocol dat met de medische sector werd afgesloten. Ook is er een samenwerkingsprotocol afgesloten met de parketcriminologen Jeugd en Gezin voor de opvolging van de dossiers bij de parketten en met de Franse Gemeenschap wat betreft de controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Hoofdstuk 1

Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Een inschrijving is de eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen. Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaams Gewest na of het ingeschreven is in een erkende school of in het huisonderwijs⁷ in het begin van het schooljaar. Als dat niet het geval is, controleren we of er een inschrijving is op een later tijdstip in het schooljaar.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering over de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

We gaan na, door de vergelijking van alle beschikbare leerlingelijsten met de leerplichtigen uit het rijksregister, welke kinderen niet in een onderwijsinstelling zijn ingeschreven of huisonderwijs volgen. Vervolgens vragen we aan de ouders van die leerplichtigen om uitleg te geven waarom hun kind niet ingeschreven is. Als de ouders geen antwoord geven, worden de dossiers van de leerplichtigen doorgestuurd naar de gemeenten voor verder onderzoek. In de bovenstaande besluiten is verder opgenomen dat, als uit het antwoord blijkt dat de leerling niet voldoet aan de leerplicht, we een verslag naar de procureur des Konings sturen.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure Vlaams Gewest

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen begint in september en bestaat uit de volgende stappen:

Van het **rijksregister** krijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaams Gewest gedomicilieerd zijn op 1 september en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (zes- tot en met zeventienjarigen⁸). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister van een Vlaamse gemeente.

⁷ Daarnaast is ook een vrijstelling van de leerplicht mogelijk.

⁸ We baseren ons op geboortejaren. Voor het schooljaar 2013-2014 gaat het over de kinderen geboren vanaf 01/01/1996 tot en met 31/12/2007. In de bespreking gebruiken we voor kinderen geboren in 2007 de term zesjarigen, voor kinderen geboren in 2006 zevenjarigen ...

Een aantal kinderen is niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van zes- tot en met zeventienjarigen. Die kinderen zijn **vrijgesteld van de leerplicht** en halen we uit het bestand. Het gaat over kinderen die door een fysieke of mentale handicap door de CABO⁹ een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

Daarna halen we de leerlingen van wie we weten dat ze **ingeschreven** zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dat zijn de leerlingen die ingeschreven zijn in een erkende school en de leerlingen die vallen onder het stelsel van huisonderwijs.

Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, maar in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Waals Gewest of in het buitenland verblijven**, worden van de verdere procedure uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als **vermist** opgegeven zijn. De kinderen en jongeren die **gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en van de Franse Gemeenschap. Die controle gebeurt apart van de controle in het Vlaams Gewest (zie 2.2).

Voor de leerlingen die nergens terug te vinden zijn, schrijven we de ouders aan. Als het antwoord van de ouders ontoereikend is, sturen we het dossier door naar het **parket**. In een aantal situaties wordt de leerplicht niet nageleefd, maar wordt beslist om het dossier niet naar het parket te sturen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor jongeren die bijna achttien jaar zijn, voor kinderen voor wie een vrijstelling van de leerplicht aangevraagd is, maar voor wie de CABO nog geen beslissing heeft genomen, voor kinderen die huisonderwijs volgen, maar voor wie nog geen verklaring van huisonderwijs werd ingediend en voor kinderen van wie de ouders kunnen aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school, maar die door een specifieke problematiek nog niet gevonden hebben. Die dossiers volgen we intern op.

Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de leerlingen door naar de **gemeenten**. Wij geven aan de gemeenten het advies om een wijkagent te sturen naar het thuisadres van de leerling en om de ouders niet nogmaals aan te schrijven, omdat dat de procedure verlengt.

Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd of als we geen informatie krijgen, sturen we het leerlingendossier door naar het **parket**. Dat doen we niet voor de jongeren voor wie de leerplicht bijna ten einde is. Die dossiers sturen we niet meer naar de procureur, maar we volgen ze intern verder op. We sturen een aangepaste brief naar de ouders om hen te wijzen op het feit dat ze niet in orde zijn met de leerplicht en leggen uit wat ze moeten doen om wel in orde te zijn.

Als in de loop van de controleprocedure blijkt dat de leerling **toch nog ingeschreven** wordt in een school of in een andere instelling, schrappen we die leerlingen uit het bestand van niet-ingeschreven leerlingen. Dat is ook het geval als de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, bijvoorbeeld omdat ze ingeschreven zijn in een buitenlandse school, maar dat nog niet aan AgODi gemeld hebben.

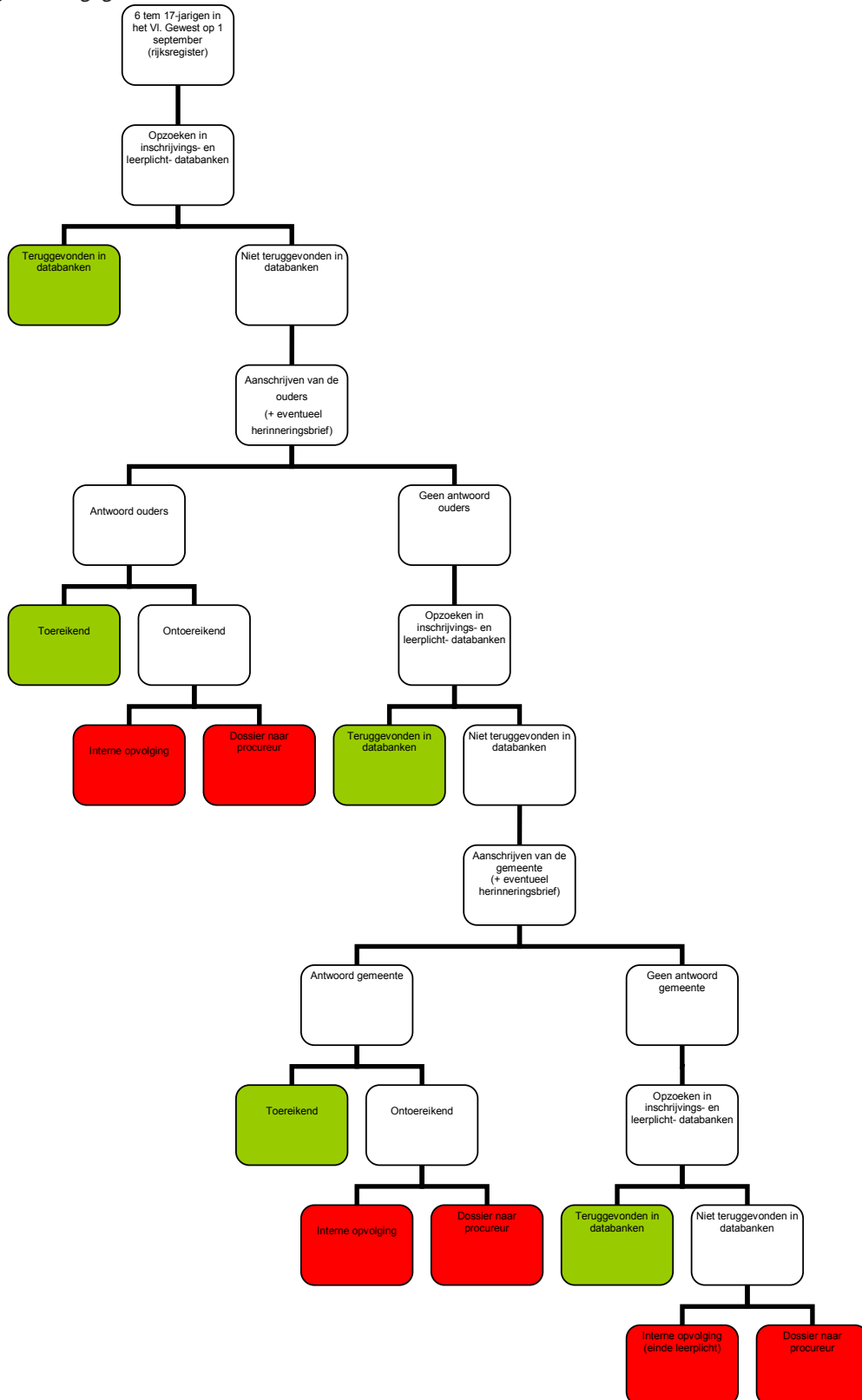
Het doorsturen van de dossiers naar de parketten is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Als achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat de leerling toch ingeschreven was, sturen we een herroeping van het dossier naar het parket. Daarnaast koppelen de parketcriminologen de resultaten van hun onderzoek terug, en dat wordt in de databank toegevoegd. De opvolging van de inschrijvingen is dus een proces dat continu in beweging is en doorloopt in het volledige schooljaar en zelfs de maanden daarna. De cijfergegevens zullen dan ook variëren naargelang het moment van opvragen. Hoe later wij de gegevens opvragen, hoe meer kans dat een toereikende verklaring¹⁰ voor het al dan niet voldoen aan de leerplicht gevonden wordt, en hoe minder leerlingen geregistreerd staan als 'niet ingeschreven'. Dit rapport is dan ook een momentopname. Het kan dus zijn dat er achteraf nog antwoorden van ouders, gemeentes en parketten met betrekking tot de inschrijvingen in het schooljaar 2013-2014 ontvangen zijn.

Omdat we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het rijksregister, is een opdeling in basis- en secundair onderwijs niet zinvol, de procedure loopt namelijk volledig gelijk. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naargelang van de leeftijd van het

⁹ Commissie van Advies voor Buitengewoon Onderwijs, zie glossarium.

¹⁰ De leerling is teruggevonden in de inschrijvingsbestanden of uit het antwoord van ouders, gemeente of parket blijkt hij te voldoen aan de leerplicht. ...

kind. Kinderen van zes tot en met elf jaar (geboortejaren 2007 tot en met 2002) worden gerekend tot 'basisonderwijs', jongeren van twaalf tot en met zeventien jaar (geboortejaren 2001 tot en met 1996) worden tot 'secundair onderwijs' gerekend.¹¹ Op de volgende pagina is een vereenvoudigd schema van de verschillende stappen bij de controle op de inschrijvingen weergegeven.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

¹¹ Daarnaast is ook een vrijstelling van de leerplicht mogelijk.

2.2. Procedure Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De kinderen en jongeren die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gecontroleerd door een gemeenschappelijke cel. Die cel is samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap. Daarvoor is een protocol afgesloten met de Franse Gemeenschap. De cel heeft als opdracht om:

- 1) na te gaan of en hoe leerplichtigen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht
- 2) leerplichtigen die niet voldoen aan de leerplicht op te sporen
- 3) nuttig gevolg te geven aan de dossiers van leerplichtigen die niet aan de leerplicht blijken te voldoen.

De cel schrijft de ouders van de niet-ingeschreven leerlingen aan. Als de ouders geen antwoord geven, dan wordt de medewerking van de Brusselse gemeenten gevraagd. Daartoe is een engagementsverklaring met die gemeenten afgesloten. Als ook dat onderzoek geen duidelijkheid schept over de invulling van de leerplicht of als blijkt dat de leerplichtwet wordt overtreden, dan gaan de dossiers naar het parket.

De controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormt verder geen onderwerp van dit rapport.

2.3. Evaluatie procedure

Basisonderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	399.205	100%	404.098	100%	411.352	100%
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	2.769	0,69%	2.206	0,55%	2.557	0,62%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	127	0,03%	102	0,03%	91	0,02%

Secundair onderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	416.205	100%	414.895	100%	412.415	100%
Aantal kinderen van wie de ouders en/of gemeente aangeschreven werden	3.757	0,90%	2.417	0,58%	2.411	0,58%
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	235	0,06%	191	0,05%	158	0,04%

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

In de bovenstaande tabel staat een overzicht van het totale aantal leerplichtigen in het Vlaams Gewest en het aantal kinderen van wie de ouders (en eventueel later de gemeenten) werden aangeschreven. Daaruit blijkt dat het Agentschap voor Onderwijsdiensten de laatste drie schooljaren steeds meer dan 99% van de leerplichtigen kon terugvinden in zijn databanken. Voor de kinderen en jongeren die niet werden teruggevonden, moesten eerst de ouders en eventueel later de gemeenten aangeschreven worden.

Het aantal dossiers dat na het doorlopen van alle procedures doorgestuurd werd naar de parketten staat ook vermeld in de bovenstaande tabel. Hieruit blijkt dat het aantal dossiers in zowel het basisonderwijs als het secundair onderwijs de voorbije drie schooljaren afgenomen is.

Voor een tijdige en kwalitatief sterke afhandeling van de procedure zijn we voor de controle van de inschrijvingen afhankelijk van de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedurestap kunnen een aantal opmerkingen naar kwaliteit en tijdigheid van de opgeleverde gegevens gemaakt worden.

De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het rijksregister. Bij het gebruik van het rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de informatiebasis voor het rijksregister, maar die zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn zonder dat bij de gemeente aan te geven. Ook kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis (verhuis, overlijden ...) en de aanpassing in het rijksregister oplopen van enkele weken tot enkele maanden. Dat verschilt van gemeente tot gemeente.

Om het opzoekingswerk voor de gemeenten zo veel mogelijk te beperken, worden de gegevens van de leerplichtigen een tweede keer gecontroleerd via een update van het rijksregister, vooraleer we de brieven naar de gemeenten versturen.

Alleen de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om de gegevens van de ingeschreven leerlingen te bezorgen. Andere instellingen (enkele privéscholen en internationale scholen) schrijven we ieder schooljaar opnieuw aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Dat gebeurt op vrijwillige basis en de meeste werken hieraan mee. Om tijdig over gegevens van alle instellingen te beschikken, besteden we veel aandacht aan het sensibiliseren van deze instellingen. We schrijven deze instellingen aan bij het begin van ieder schooljaar en bellen ze ook op.

Voor inschrijvingsgegevens van scholen uit het buitenland zijn we afhankelijk van de ouders zelf.

Het is belangrijk dat de ouders zo vroeg mogelijk een signaal van de overheid krijgen als we geen inschrijving voor hun leerplichtige kinderen vinden. Daarom schrijven we eerst de ouders aan en daarna pas de gemeente, in plaats van omgekeerd. Dat heeft weliswaar tot gevolg dat meer ouders het gevoel hebben dat ze onterecht door de overheid op de vingers getikt worden als hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen. Anderzijds worden ouders sneller gemotiveerd om zich in orde te stellen met de leerplicht als dat niet het geval is.

Het aantal dossiers waarvoor de ouders werden aangeschreven, kent over de jaren heen een dalende trend. 2006-2007 was het eerste schooljaar waarin de controle op de inschrijvingen voor alle leerplichtigen werd uitgevoerd; toen werden er in totaal 7.950 ouders aangeschreven. In 2013-2014 is dat aantal gedaald naar 4.968. Die afname is er gekomen omdat de kwaliteit van de databanken er jaar na jaar op vooruit is gegaan (bijvoorbeeld meer leerlingen die kunnen gekoppeld worden aan een rijksregisternummer) en omdat het aantal gegevens waar we over kunnen beschikken is toegenomen. Zo verwittigen ouders AgODi bijvoorbeeld sneller dan vroeger als hun kind(eren) in het buitenland studeren.

Basisonderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal kinderen van wie de ouders aangeschreven werden	2.769	100%	2.206	100%	2.557	100%
Aantal kinderen van wie de ouders een toereikend antwoord bezorgden	1.674	60,46%	1.354	61,38%	1.707	66,76%

Secundair onderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal jongeren van wie de ouders aangeschreven werden	3.757	100%	2.417	100%	2.411	100%
Aantal jongeren van wie de ouders een toereikend antwoord bezorgden	2.491	66,30%	1.472	60,90%	1.614	66,94%

Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

Als de ouders geen antwoord geven, sturen we de dossiers naar de gemeenten. Dat gebeurde vanaf februari. In maart stuurden we een herinneringsbrief naar de gemeenten voor de dossiers waarop we nog geen antwoord gekregen hadden. Het aantal dossiers dat werd doorgestuurd naar de gemeenten kent over de jaren heen ook een dalende trend: in 2006-2007 moesten er nog 3.158 dossiers doorgestuurd worden, terwijl dat er in 2013-2014 “maar” 1.442 meer waren!

Basisonderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal kinderen waarvan de gemeente aangeschreven werd	777	100%	623	100%	687	100%
Aantal kinderen waarvan de gemeente een antwoord bezorgde waaruit bleek dat de leerling voldeed aan de leerplicht	511	65,77%	435	69,82%	465	67,69%
Secundair onderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal jongeren van wie de gemeente aangeschreven werd	741	100%	584	100%	755	100%
Aantal jongeren van wie de gemeente een antwoord bezorgde waaruit blijkt dat de leerling voldoet aan de leerplicht	315	42,51%	338	57,88%	347	45,96%

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6- tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. In december en begin januari werd al een aantal dossiers aan de procureur bezorgd. Dat zijn dossiers die ook in 2012-2013 doorgestuurd zijn naar de procureur. Als opnieuw geen inschrijving wordt teruggevonden voor die leerlingen, maken we de dossiers direct over aan de procureur, zonder de volledige procedure te doorlopen. Vanaf februari worden de dossiers doorgestuurd waarbij uit het antwoord van ouders of gemeenten blijkt dat het kind niet voldoet aan de leerplicht. Op het einde van het schooljaar ten slotte geven we de dossiers door waar op het einde van de procedure geen uitsluitsel is over de invulling van de leerplicht.

Basisonderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
December		0%	68	67%		0%
Januari	47	37%	13	13%	63	69%
Februari	13	10%	4	4%	11	12%
Maart	13	10%	3	3%	0	0%
April	7	6%	5	5%	7	8%

	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Mei	9	8	9
Juni	38	1	1
Totaal	127	102	91
Secundair onderwijs			
	2011-2012	2012-2013	2013-2014
	%	%	%
December	113	82	0
Januari	27	1	101
Februari	15	4	4
Maart	5	8	4
April	35	17	14
Mei	9	17	5
Juni	31	62	10
Juli			0
Augustus			20
Totaal	235	191	158

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

We streven ernaar om zo veel mogelijk feedback van de procureurs te verkrijgen. Om de feedback te bevorderen werd een spreadsheet ontworpen, zodat de tijdsinvestering voor de parketcriminologen zo beperkt mogelijk gehouden werd.

Basisonderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	127	100%	102	100%	91	100%
Aantal dossiers achteraf herroepen	5	4%	6	6%	2	2%
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	122	96%	96	94%	89	98%
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	45	35%	33	32%	29	32%
Secundair onderwijs						
	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
		%		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	235	100%	191	100%	158	100%
Aantal dossiers achteraf herroepen	7	3%	10	5%	5	3%
Aantal dossiers waarvoor feedback gevraagd werd aan het parket	115	49%	181	95%	153	97%
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	50	21%	98	51%	85	54%

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest

Uit bovenstaande cijfers valt op dat het aantal dossiers waarvan het Agentschap voor Onderwijsdiensten feedback kreeg, relatief laag blijft. De dossiers waar AgODi geen feedback van krijgt, gaan echter over kinderen die behoren tot de trekkende bevolking. Dat wil zeggen dat de ouders binnenschippers, kermis- of circusartiesten, of woonwagenbewoners zijn. Die kinderen hebben wel een domicilieadres in Vlaanderen, maar verblijven meestal niet op dat domicilieadres. Over alle andere dossiers krijgt AgODi wel de nodige feedback.

Resultaten

De volgende tabel geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs		
		%
Personen in het rijksregister in het Vlaams onderwijs	411.352	
Vrijstelling door diploma	-	-
Vrijstelling door de CABO	166	0,04%
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	1.100	0,27%
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen	398.264	96,82%
Inschrijvingen in huisonderwijs	853	0,21%
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	9.039	2,20%
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	1.822	0,44%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	86	0,02%
Niet ingeschreven, interne opvolging	22	0,01%
Secundair onderwijs		
		%
Personen in het rijksregister in het Vlaams onderwijs	412.415	100%
Vrijstelling door diploma	635	0,15%
Vrijstelling door de CABO	230	0,06%
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	899	0,22%
Inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen	393.600	95,44%
Inschrijvingen in huisonderwijs	1.164	0,28%
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	13.272	3,22%
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	2.044	0,50%
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	126	0,03%
Niet ingeschreven, interne opvolging	445	0,11%

* In deze categorie zijn de kinderen opgenomen van wie gekend is dat ze buiten het Vlaams Gewest verblijven, de kinderen van wie de verblijfplaats niet gekend is (ambtshalve afschrijvingen, vermiste kinderen) en de kinderen die door de transmissietijd tussen de gemeenteregisters en het centrale rijksregister ten onrechte in het bestand opgenomen zijn.

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor zes- tot en met zevenitenjarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2013-2014

De gegevens geven de toestand weer van de controle op de inschrijvingen voor het schooljaar 2013-2014¹². Zoals al eerder aangehaald, is de controle op de inschrijvingen een continu proces. De cijfers weergegeven in dit rapport zijn dus alleen maar een **momentopname**examen

Elke jongere komt in deze cijfers maar één keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën¹³ gemaakt. De jongere zal dan geteld zijn onder de categorie waar hij/zij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de controle op de inschrijvingen¹⁴. Dat zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op de derde schooldag.

Op basis van deze cijfers kan men **dus geen sluitende conclusies maken over het totale aantal leerlingen dat in het schooljaar 2013-2014 huisonderwijs volgde, in een buitenlandse school ingeschreven was, van wie het dossier naar de procureur verstuurd werd ...**

Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken:

- Een leerling wordt niet teruggevonden bij de controle op de inschrijvingen. De brieven naar de ouders en naar de gemeente blijven onbeantwoord. Het dossier wordt naar de procureur gestuurd, maar achteraf ontvangen we een inschrijvingsbewijs voor de leerling afkomstig van een private school. Het dossier wordt bij het parket herroepen. Die leerling wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.
- Een leerling is de derde schooldag ingeschreven in een gesubsidieerde school en schakelt daarna over naar huisonderwijs. Die leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.
- Een leerling is begin september nergens ingeschreven, maar de ouders sturen in de loop van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van een buitenlandse school op. Die leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in buitenlandse scholen' vermeld.
- Een leerling die vermist is, maar wel nog ingeschreven is in een school, wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in onderwijsinstellingen in Vlaanderen' vermeld.

Uit het overzicht blijkt dat voor 99,9% van de kinderen uit de leerplichtige leeftijdscategorie van het rijksregister een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Die kinderen zijn dus ofwel ingeschreven in een instelling of in huisonderwijs, ofwel vrijgesteld van de leerplicht, ofwel verblijven ze niet in het Vlaams Gewest. Dat getal is hetzelfde als in 2012-2013¹⁵. In het basisonderwijs is voor 0,03% van de leerplichtigen het antwoord op de invulling van de leerplicht niet toereikend, wat hetzelfde is als in 2011-2012 en 2012-2013, toen het ook 0,03% was.

¹² Kinderen van zes tot en met elf jaar (geboortejaren 2007 tot en met 2002) werden gerekend onder 'basisonderwijs', jongeren van twaalf tot en met zeventien jaar (geboortejaren 2001 tot en met 1996) onder 'secundair onderwijs'

¹³ Zie Tabel 6.

¹⁴ Zie figuur 1.

¹⁵ Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2012-2013. Brussel, 2013.

In het secundair onderwijs gaat het om 0,14% van de leerplichtigen. Dat is iets lager dan in 2012-2013, toen het 0,16% bedroeg¹⁶.

Leerlinggebonden kenmerken

In de volgende tabellen bekijken we bepaalde kenmerken van de groep kinderen van wie de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is, of van wie we geen enkele informatie gekregen hebben.

Nationaliteit

In de onderstaande tabel wordt het verschil bekeken tussen de leerplichtigen met een Belgische nationaliteit en de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit¹⁷.

Basisonderwijs				
Nationaliteit				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	379.097	99,98%	76	0,02%
Niet-Belgische	32.147	99,90%	32	0,10%
Totaal	411.244	99,97%	108	0,03%
Secundair onderwijs				
Nationaliteit				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Belgische	383.495	99,91%	363	0,09%
Niet-Belgische	28.349	99,27%	208	0,73%
Totaal	411.844	99,86%	571	0,14%

Tabel 7: Terugggevonden inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn voor wie we geen toereikend antwoord gekregen hebben bij de controle op de inschrijving. In het secundair onderwijs is het verschil tussen de kinderen met een Belgische en met een niet-Belgische nationaliteit het meest uitgesproken.

¹⁶ Idem

¹⁷ Zie glossarium.

Geslacht

In de onderstaande tabel bekijken we de verdeling tussen jongens en meisjes bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Geslacht				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Jongen	210.399	99,97%	55	0,03%
Meisje	200.845	99,97%	53	0,03%
Totaal	411.244	99,97%	108	0,03%
Secundair onderwijs				
Geslacht				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Jongen	210.186	99,85%	309	0,15%
Meisje	201.658	99,87%	262	0,13%
Totaal	411.844	99,86%	571	0,14%

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht

Procentueel gezien is er geen verschil op te merken wat betreft het geslacht van de leerlingen.

Leeftijd

De onderstaande tabel illustreert de verdeling per leeftijd bij de controle op de inschrijvingen.

Basisonderwijs				
Leeftijd				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
6	71.434	99,96%	27	0,04%
7	70.721	99,98%	17	0,02%
8	69.116	99,98%	15	0,02%
9	68.231	99,97%	19	0,03%
10	65.997	99,98%	14	0,02%
11	65.745	99,98%	16	0,02%

Totaal	411.244	99,97%	108	0,03%
Secundair onderwijs				
Leeftijd				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
12	66.365	99,98%	13	0,02%
13	68.054	99,96%	27	0,04%
14	67.792	99,97%	19	0,03%
15	68.913	99,95%	35	0,05%
16	70.511	99,95%	32	0,05%
17	70.209	99,37%	445	0,63%
Totaal	411.844	99,86%	571	0,14%

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortjaar

Wat opvalt, is het hoge aantal zeventienjarigen voor wie er geen toereikend antwoord na de controle op de inschrijving is. Op de eerste schooldag zijn die leerlingen nog leerplichtig, voor een aantal van hen eindigt de leerplicht in de loop van het schooljaar (als ze achttien jaar worden voor het einde van het schooljaar).

Woonplaats

Als we de verdeling per provincie bekijken, dan krijgen we het volgend beeld.

Basisonderwijs				
Provincie	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Antwerpen	118.128	99,92%	94	0,08%
Limburg	52.524	100,00%	2	0,00%
Oost-Vlaanderen	94.768	100,00%	1	0,00%
Vlaams-Brabant	76.081	99,99%	11	0,01%
West-Vlaanderen	69.743	100,00%	0	0,00%
Totaal	411.244	99,97%	108	0,03%
Secundair onderwijs				
Provincie	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%

Antwerpen	115.422	99,79%	247	0,21%
Limburg	53.827	99,89%	61	0,11%
Oost-Vlaanderen	94.022	99,91%	84	0,09%
Vlaams-Brabant	75.354	99,84%	118	0,16%
West-Vlaanderen	73.219	99,92%	61	0,08%
Totaal	411.844	99,86%	571	0,14%

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie

Het minst aantal toereikende antwoorden kregen we voor de provincie Antwerpen. Op de tweede plaats komt de provincie Vlaams-Brabant.

In de onderstaande tabel wordt de verstedelijkingsgraad van de woonplaats van de leerplichtigen binnen de controle op de inschrijvingen bekeken.

Basisonderwijs				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Grootsteden	51.707	99,83%	88	0,17%
Regionale centrumsteden	50.648	99,99%	4	0,01%
Kleine steden	84.291	100,00%	2	0,00%
Stedelijke rand	62.245	99,99%	9	0,01%
Overgangsgebied	97.024	100,00%	3	0,00%
Platteland	65.329	100,00%	2	0,00%
Totaal	411.244	99,97%	108	0,03%
Secundair onderwijs				
	Antwoord toereikend	%	Antwoord niet toereikend	%
Grootsteden	45.708	99,62%	176	0,38%
Regionale centrumsteden	50.596	99,89%	56	0,11%
Kleine steden	85.721	99,88%	101	0,12%
Stedelijke rand	63.809	99,87%	84	0,13%
Overgangsgebied	98.778	99,90%	95	0,10%
Platteland	67.232	99,91%	59	0,09%
Totaal	411.844	99,86%	571	0,14%

Tabel 11: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking

In de grootsteden Antwerpen en Gent zijn er procentueel gezien de meeste kinderen voor wie geen inschrijving teruggevonden werd. Dat was ook zo in het schooljaar 2012-2013¹⁸.

¹⁸ Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2012-2013. Brussel, 2014.

Besluit

Net zoals de voorbije schooljaren voldeden in 2013-2014 de meeste leerplichtigen in het Vlaams Gewest, namelijk 99,9%, aan de leerplicht. Het aantal leerplichtigen voor wie het antwoord op de controle van de inschrijvingen niet toereikend was bleef in het basisonderwijs constant; in het secundair onderwijs konden we echter een daling waarnemen. Het is niet duidelijk waaraan die daling te wijten zou kunnen zijn.

Het aantal dossiers waarvoor de ouders aangeschreven werden en het aantal dossiers dat we doorstuurden naar de gemeenten kent over de schooljaren heen een dalende trend. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten heeft in schooljaar 2013-2014 iets meer ouders en iets meer gemeenten moeten aanschrijven dan vorig schooljaar, maar over de jaren heen kan er een duidelijke afname van het aantal dossiers waargenomen worden.

Verdere cijfers tonen dat leerlingen die niet voldoen aan de leerplicht procentueel gezien meer niet-Belgen zijn en vooral wonen in de grootsteden Antwerpen en Gent. De provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant scoren het hoogst. Wat betreft de leeftijd van die jongeren zijn de zeventienjarigen het sterkst vertegenwoordigd. Daarbij moet opgemerkt worden dat een deel van de zeventienjarigen in de loop van het schooljaar achttien wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op de derde schooldag zijn die jongeren wel nog leerplichtig.

Hoofdstuk 2:

Opvolging van in- en uitschrijvingen

2.A. In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art. 21 en in de omzendbrief schoolveranderen BaO/97/12 van 17 juni 1997.

2. Procedure voor opvolging

De verantwoordelijkheid voor schoolveranderen ligt volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert.

De procedure ziet er concreet als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan de nieuwe school wat de oude school van het kind was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om de schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school. De oude school schrijft die leerling dan uit. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig op de dag van mededeling zelf bij aangetekend versturen.

Die procedure van schoolverandering wordt ook ondersteund door DISCIMUS. Het project DISCIMUS maakt het mogelijk dat de scholen en AgODi constant leerlingengegevens uitwisselen. Zodra een school bepaalde leerlingengegevens inbrengt in haar softwarepakket of als ze die gegevens verandert, wordt de informatie onmiddellijk toegevoegd of veranderd in de databank van AgODi. Via een systeem in het softwarepakket kunnen scholen direct en op elk tijdstip controleren welke leerlingen dubbel ingeschreven zijn en in welke andere school. Op basis van de lijst met dubbele inschrijvingen kunnen de scholen en centra de ouders van die leerlingen contacteren om te weten te komen welke leerlingen effectief naar de school of het centrum zullen komen.

2.B. In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Alle in- en uitschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs worden elektronisch doorgegeven aan AgODi. In het schooljaar 2013-2014 is de werkwijze hiervoor grondig gewijzigd via het project DISCIMUS. Vroeger werden er twee grote zendingen gedaan in het begin van het schooljaar via WebEDISON¹⁹, aangevuld met zendingen van late inschrijvingen en vroege uitschrijvingen in de loop van het schooljaar. Sinds 2013-2014 gebeurt de uitwisseling van die gegevens via webservices ingebouwd in het schooladministratiepakket waar de schoolsecretariaten mee werken. Concreet wil dat zeggen dat zodra een medewerker in de school een inschrijving van een leerling inbrengt in hun eigen administratiepakket, dat ook uitgewisseld wordt met de databank van het Agentschap voor Onderwijsdiensten. Over die nieuwe manier van gegevensuitwisseling is een omzendbrief²⁰ gericht aan de scholen.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dat:

- ofwel het initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf
- ofwel het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting
- ofwel kan een school in heel uitzonderlijke gevallen een leerling uitschrijven die voortdurend problematisch afwezig is. Dat kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht²¹.

Een leerling die zich in de loop van het schooljaar uitschrijft en zich binnen vijftien kalenderdagen niet in een andere school inschrijft, moet zijn schooltoelage terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni vordert de afdeling studietoelagen van het ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van die leerling terug²².

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De interne procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen²³ op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (dat wil zeggen nergens ingeschreven zijn) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich uitschrijven uit een school.

Als er bij een schoolverandering op de uitschrijving onmiddellijk een inschrijving volgt in een andere erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school²⁴ van het Nederlandstalige onderwijs en wij daarvan tijdig op de hoogte gebracht zijn, is er geen probleem.

19 Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en het Onderwijsdepartement

20 NO/2012/01 "DISCIMUS – Een toekomstgerichte manier om leerlingengegevens uit te wisselen", publicatiedatum 07/03/2012.

21 SO/2005/04 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs", publicatiedatum 08/07/2005; SO/2002/05/bus0 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs", publicatiedatum 15/08/02.

22 Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

23 Gesubsidieerde/gefinancierde scholen

24 Dat kan ook een Syntra zijn.

Als een leerling volgens onze gegevens na acht dagen²⁵ nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als blijkt dat de leerling toch ingeschreven is, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg enz. Als de leerling minderjarig is, krijgen de ouders een brief waarin we hun meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.

Als de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we tien dagen later de ouders aan. Ook het clb²⁶ brengen we per brief op de hoogte van die leerlingen.

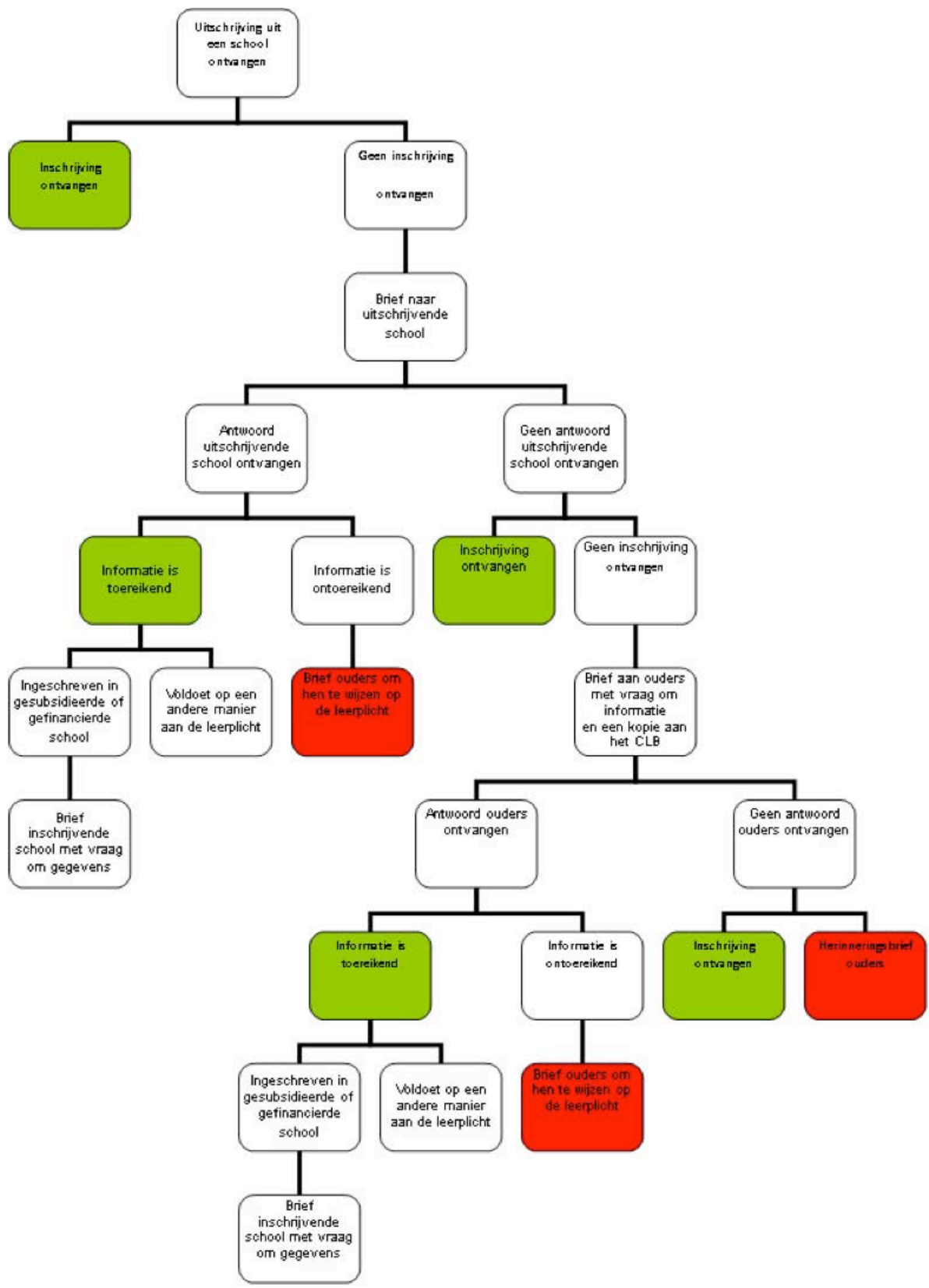
Als de uitschrijvende school aangeeft dat de leerling overgestapt is naar een buitenlandse school of huisonderwijs, of door ziekte/handicap geen onderwijs kan volgen, dan krijgen de ouders een aparte brief om hen te vragen dat te bevestigen en hen te wijzen op de wettelijke vereisten (attest buitenlandse school, verklaring huisonderwijs, aanvraag vrijstelling leerplicht).

Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Als uit hun antwoord blijkt dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet, dan schrijven we de ouders opnieuw aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg²⁷ vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf die datum.

25 Als we in deze procedure over dagen spreken hebben we het steeds over kalenderdagen en niet over lesdagen

26 Voor Groot-Antwerpen brengen we ook het Centraal Meldpunt (CMP) op de hoogte.

27 Meestal blijven jongeren ingeschreven in de school bij een opname in de Bijzondere Jeugdzorg. Ze zijn dan van rechtswege gewettigd afwezig op de school

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

2.2. Evaluatie procedure

Omdat we binnen AgODi voor het secundair onderwijs de in- en uitschrijvingen centraal opvolgen, kunnen we daar een aantal (administratieve) stappen aan koppelen. In het schooljaar 2013-2014 stuurden we voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen in totaal 2.007 brieven.

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	404
Brief naar vermoedelijk inschrijvende school	90
1e brief naar de ouders	621
Brief naar het clb	621
Brief centraal meldpunt stad Antwerpen	80
Herinneringsbrief naar de ouders	162
2e brief ouders - voldoet niet	0
2e brief naar de ouders – welzijn	2
Brief Syntra betreffende uitschrijvingen	0
1e brief naar de ouders buitenland	23
1e brief naar de ouders huisonderwijs	3
1e brief naar de ouders vrijstelling	0
1e brief naar de ouders hoger onderwijs	1
Totaal	2.007

Tabel 12: Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

Deze procedure omvat alle uitschrijvingen waarvoor we binnen acht dagen nog geen inschrijvingsgegevens hebben ontvangen. Voor schooljaar 2013-2014 gaat het om 1.022 leerlingen. In een uitschrijving krijgt de school de mogelijkheid om de reden van uitschrijving mee te geven. In 404 gevallen werd geen informatie bij de uitschrijving verleend, waardoor er een brief naar de uitschrijvende school wordt verstuurd. In deze brieven wordt om extra informatie gevraagd omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim. Op het totale aantal leerplichtige leerlingen ingeschreven in het secundair onderwijs van het schooljaar 2013-2014 is dat aantal heel beperkt, namelijk slechts 0,04%. Maar in 30 gevallen moest er, volgend op een brief naar de uitschrijvende school, ook een eerste brief naar de ouders verstuurd worden. Dat betekent dat in 92,6% van de gevallen de brief naar de uitschrijvende school tot een voldoende antwoord leidt.

In 621 gevallen krijgen de ouders een eerste brief, bijvoorbeeld omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling (i.c. 30 leerlingen) of omdat de nieuwe situatie misschien niet voldoet (bijvoorbeeld een minderjarige leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenenonderwijs, gaat werken ...). Ook het clb wordt van die situaties op de hoogte gebracht.

Uit het aantal herinneringsbrieven blijkt ten slotte dat we in ongeveer een vierde van de gevallen de ouders een tweede keer moeten aanschrijven. Waar we wel een antwoord van de ouders kregen, bleek maar uit twee antwoorden dat de jongere niet aan de leerplicht voldeed.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. Net als bij problematische afwezigheden blijft de lokale opvolging het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding²⁸ stelt dat een clb zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt als een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het clb verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving. Hoewel dat omschreven is in de decretale opdracht van de clb's vrezen we dat clb's leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn soms uit het oog verliezen. Bovendien ervaren clb's dat ze geen drukingsmiddel hebben om in het geval van onwil de leerlingen weer naar school te krijgen. Lokale afspraken met politie en Justitie kunnen daar mogelijk verandering in brengen.

Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Kunnen we ervan uitgaan dat scholen steeds even consequent hun in- en uitschrijvingen registreren, ook na 1 februari? Het is nodig erover te waken dat scholen steeds hun gegevens tijdig en correct doorgeven. Zeker voor de koppeling aan de schooltoelagen kan het niet doorgeven van een inschrijving zware gevolgen hebben voor de leerling en zijn ouders. Er ligt dus een belangrijke taak bij de verificateur die moet controleren en sensibiliseren om correcte gegevens te bezorgen aan AgODi.

3. Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft die leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dat niet zo. Een leerling kan zich te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dat kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is mee bepalend kan zijn voor de verdere schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

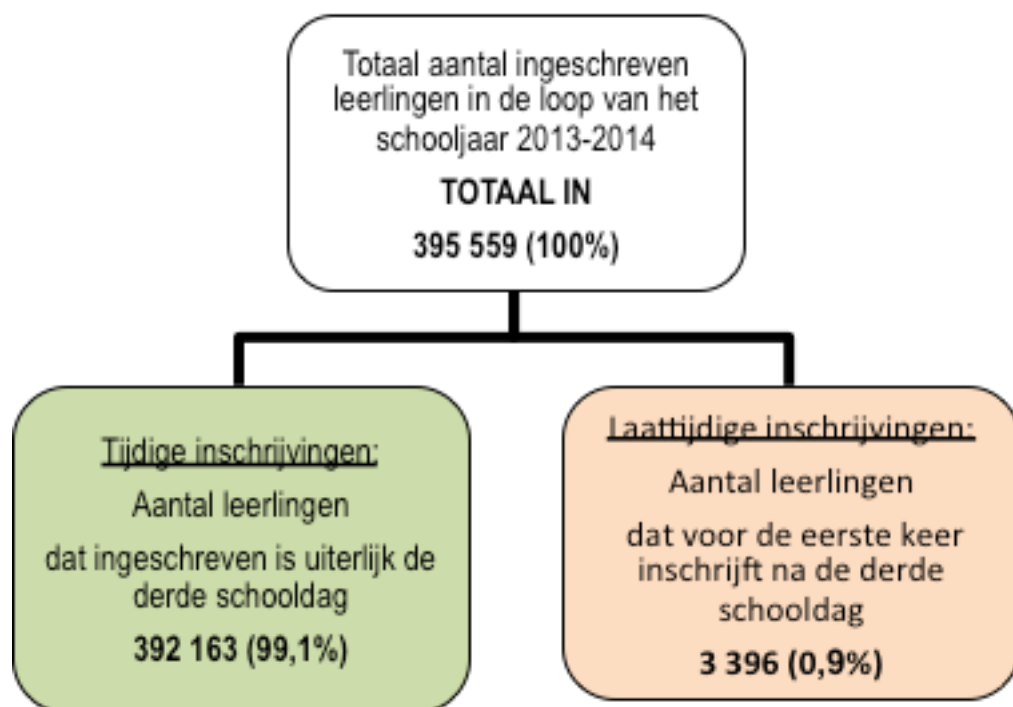
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We brengen de loopbaan van de leerling ook in verband met een aantal schoolkenmerken van de leerling, bijvoorbeeld de onderwijsvorm waarin de leerling ingeschreven was. Natuurlijk zijn er leerlingen die veranderen van studierichting tijdens het schooljaar, dus dat is geen stabiel gegeven. We nemen daarom in dit hoofdstuk steeds de eerste inschrijving die we voor die leerling terugvinden om de schoolkenmerken te bepalen.

3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden zijn de leerlingen die zich **laattijdig inschrijven** in een school. Die leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben. We beschouwen een leerling als laattijdig ingeschreven als die niet ingeschreven was op één van de eerste drie schooldagen.

²⁸ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 29.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen is het aantal leerlingen ingeschreven op de derde schooldag in een school voor secundair onderwijs gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, plus het aantal leerlingen dat zich voor de eerste keer inschrijft na de derde schooldag. Iets meer dan 99% van de leerlingen is ingeschreven op de derde schooldag. 0,9% van de leerlingen schrijft zich voor de eerste keer in na de derde schooldag. Bij die cijfers merken we op dat bijna de helft van de laattijdige inschrijvingen plaatsvond in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN)²⁹. Omdat dat meestal gaat over leerlingen die pas in de loop van het schooljaar in Vlaanderen komen wonen, is het laattijdig inschrijven hier een heel ander gegeven dan bij jongeren uit Vlaanderen die zich pas na de derde schooldag van september inschrijven in een school. Als we de OKAN-leerlingen buiten beschouwing laten, vinden we dat 2.051 van de 392.622, of amper 0,5% van de leerlingen, zich na de derde schooldag van september inschreef.

In de onderstaande tabel kunt u zien hoe het aantal laattijdige inschrijvingen evolueert tijdens de laatste vijf schooljaren.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2009-2010	402.819	99,1	3.636	0,9
2010-2011	397.737	99,0	4.023	1,0
2011-2012	394.555	99,1	3.701	0,9
2012-2013	393.765	99,2	3.350	0,8
2013-2014	392.163	99,1	3.396	0,9

Tabel 13: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft

²⁹ Zie glossarium

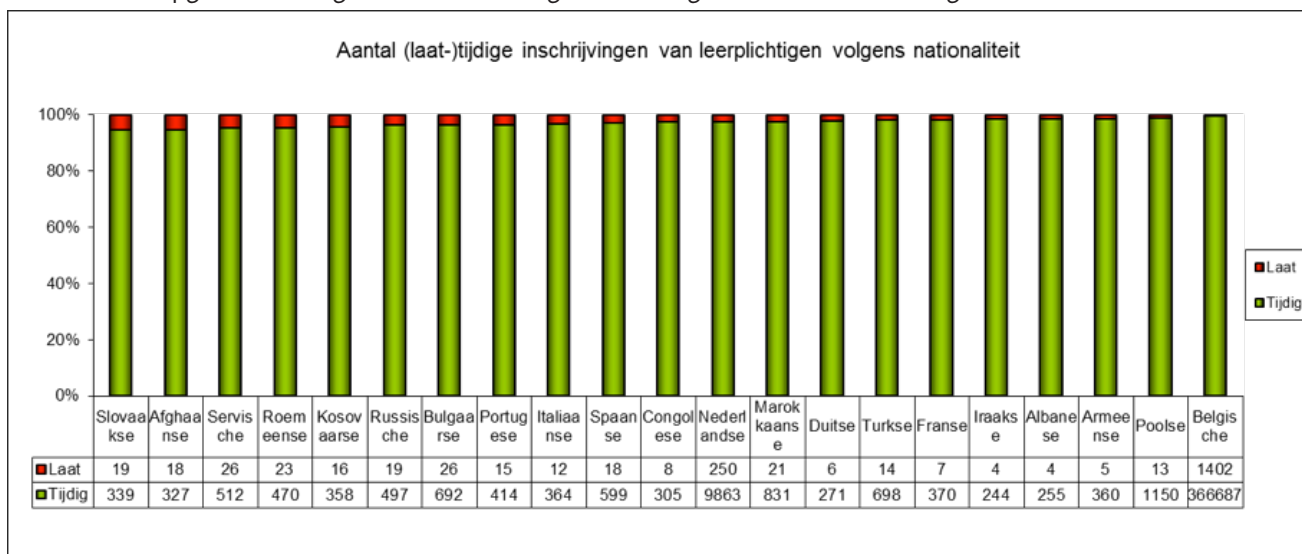
Het valt op dat het percentage leerlingen dat zich pas na de derde schooldag inschrijft al vijf jaar net onder de 1% ligt. Er is geen duidelijk stijgende of dalende trend op te merken.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoewel het net als in het hoofdstuk over de controle op de inschrijvingen om een beperkte groep leerlingen gaat die zich laattijdig inschrijft, bekijken we van die leerlingen hieronder een aantal kenmerken van de leerling en zijn schoolloopbaan. In deze cijfers zullen we de **leerlingen uit de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers telkens buiten beschouwing laten**³⁰.

Nationaliteit

In de onderstaande grafiek geven we het percentage leerlingen weer met een tijdige of laattijdige inschrijving per nationaliteit³¹. Opgelet, een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst.

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN)

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat leerlingen met een vreemde nationaliteit zich vaker laattijdig inschrijven dan leerlingen met de Belgische nationaliteit. Dat stellen we al verschillende jaren vast. Dat kan erop wijzen dat er ook in de loop van het schooljaar leerlingen instromen uit het buitenland, maar niet noodzakelijk in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Er is dus niet noodzakelijk sprake van absoluut schoolverzuim. De leerlingen van wie de eerste inschrijving in een onthaalklas is, werden hierbij niet meegerekend.

30 Tot vóór het rapport over schooljaar 2009-2010 waren deze leerlingen wel opgenomen in de verdere bespreking, dus vergelijking van cijfers met eerdere rapporten vraagt enige waakzaamheid.

31 We nemen alleen de nationaliteiten op in de grafiek waarvan er 200 of meer leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2013-2014.

Strikt genomen zijn die leerlingen met een andere nationaliteit niet allemaal leerplichtig, want de wet op de leerplicht zegt dat kinderen met een vreemde nationaliteit pas moeten voldoen aan de bepalingen van de leerplicht vanaf de 60e dag nadat ze ingeschreven werden in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister. Het is niet mogelijk om te achterhalen hoeveel van die leerlingen die laattijdig inschrijven door die reden nog niet leerplichtig zijn.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geslacht.

Geslacht	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
M	198.569	99,4	1.180	0,6
V	192.002	99,5	871	0,5
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN)

Het percentage jongens dat zich laattijdig inschrijft ligt net iets hoger dan het percentage meisjes dat zich laattijdig inschrijft, maar het verschil is niet groot.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
>=2000	52.890	99,6	210	0,4
1999	66.425	99,6	248	0,4
1998	67.042	99,6	270	0,4
1997	67.658	99,4	382	0,6
1996	68.912	99,3	453	0,7
1995	67.644	99,3	488	0,7
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar (niet-OKAN)

Laattijdig inschrijven stijgt met de leeftijd. Bij zestien- en zeventienjarigen ligt het percentage laattijdige inschrijvingen hoger.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men het aantal leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft zien volgens de graad van verstedelijking³² van hun woonplaats.

	Verstedelijkingsgraad	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
VI. G.	Grootsteden	40.782	99,1	385	0,9
	Kleine steden	79.117	99,5	364	0,5
	Overgangsgebied	92.474	99,7	307	0,3
	Platteland	63.194	99,6	227	0,4
	Regionale centrumsteden	47.509	99,4	281	0,6
	Stedelijke rand	51.609	99,6	199	0,4
B.H.G.		9.340	98,3	160	1,7
Andere		6.546	98,1	128	1,9
Totaal		390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN)

Leerlingen die in de grootsteden Antwerpen of Gent wonen, schrijven zich vaker laattijdig in. Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat het geval, maar daar is de kans dan weer groter dat de leerlingen zijn overgestapt vanuit een school van de Franse Gemeenschap.

Hetzelfde kan worden gezegd van de leerlingen in de categorie 'Andere'. Dat zijn leerlingen die wonen in het Franstalige landsgedeelte of in het buitenland. Ook bij hen is de kans groter dat zij daarvoor ingeschreven waren in een school buiten Vlaanderen.

Provincie van de woonplaats

In de onderstaande tabel gaan we na of er een verschil is in het aandeel laattijdige inschrijvingen over de provincies heen.

Provincie	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Antwerpen	107.391	99,5	582	0,5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	9.340	98,3	160	1,7
Limburg	50.711	99,5	256	0,5
Oost-Vlaanderen	88.505	99,5	402	0,5
Vlaams-Brabant	58.912	99,5	311	0,5
West-Vlaanderen	69.167	99,7	212	0,3
Andere	6.545	98,1	128	1,9
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN)

³² Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

In Brussel zien we een hoger percentage laattijdige inschrijvingen dan in de Vlaamse provincies. Een mogelijke verklaring is dat de leerling misschien tijdens het schooljaar de overstap maakt van het Franstalig naar het Nederlandstalig onderwijs. Hetzelfde geldt voor de categorie 'Andere'. Bij de Vlaamse provincies zien we geen uitschieters, al valt op dat het percentage laattijdige inschrijvingen in West-Vlaanderen net iets lager is.

Indicatoren kansarmoede

Het PISA-onderzoek toont aan dat de sociaaleconomische status (SES) van leerlingen in Vlaanderen een grote invloed heeft op hun prestaties. In Vlaanderen is ervoor gekozen om enkele variabelen die die SES van leerlingen bepalen en een invloed uitoefenen op hun schoolloopbaan te vertalen naar indicatoren³³. Zo kunnen we vaststellen welke scholen voor bijkomende uitdagingen staan inzake het creëren van gelijke onderwijskansen voor hun leerlingen met een kansarme achtergrond.

Voor elke leerling wordt bepaald of ze voldoen aan één of meerdere van de vijf gelijkekansenindicatoren.

Een leerling scoort op de indicator thuistaal³⁴ als een leerling thuis met niemand, ofwel met een minderheid van de gezinsleden³⁵ Nederlands spreekt. Voor de indicator opleidingsniveau van de moeder worden de leerlingen in aanmerking genomen van wie de moeder geen diploma van het secundair onderwijs of studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs of van een daarmee gelijkwaardig studiebewijs behaalde. Een leerling scoort op de indicator schooltoelage als hij of zij een schooltoelage krijgt. Als een leerling door te veel problematische afwezigheden zijn schooltoelage verliest, dan wordt die leerling toch in aanmerking genomen voor de berekening van de extra omkadering en de werkingsmiddelen van de school.

Een thuisloze leerling is een leerling die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband is opgenomen door een persoon, een gezin, een voorziening of een sociale dienst in het kader van de bijzondere jeugdbijstand.

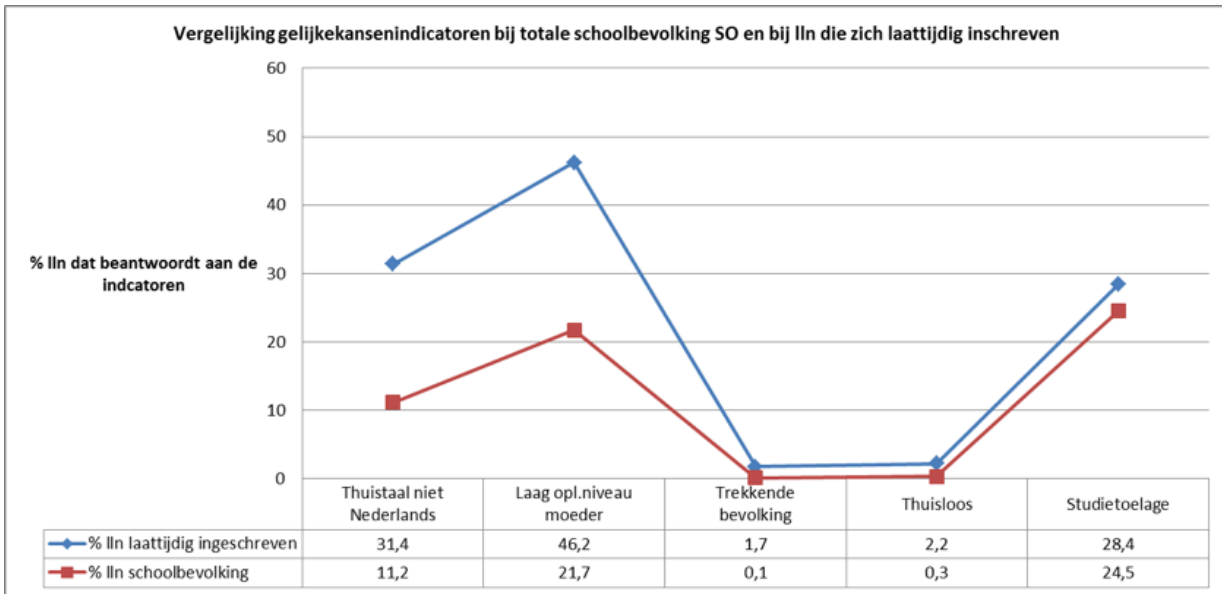
Een 'trekkende' leerling is een leerling van wie de ouders behoren tot de trekkende bevolking. Dat wil zeggen dat de ouders binnenschippers, kermis- of circusartiesten, of woonwagenbewoners zijn. Woonwagenbewoners zijn personen met een nomadische cultuur die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben en degenen die met die personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen.

In de onderstaande figuur geven we weer hoeveel procent van de laattijdig ingeschreven leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op ten minste één van de bovenvermelde indicatoren.

³³ UGent. Wiskundige geletterdheid bij 15-jarigen. Overzicht van de eerste Vlaamse resultaten van PISA 2012. Gent, 2012.

³⁴ Hierbij worden broers en zussen beschouwd als één gezinslid.

³⁵ Thuistaal telt voor het bepalen van de GOK-omkadering alleen mee als aantikken op deze indicator wordt gecombineerd met een van de andere indicatoren. De leerlingen die hierop (in combinatie) aantikken, krijgen wel een zwaarder gewicht.

Figuur 5: Vergelijking gelijkekansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laattijdig inschreven (niet-OKAN).

Uit de cijfers kunnen we afleiden dat de laattijdig ingeschreven leerlingen procentueel veel meer scoren op de gelijkekansenindicatoren. We zien dat er bij de leerlingen die zich laattijdig inschrijven het percentage leerlingen met thuistaal niet-Nederlands ongeveer drie keer hoger is dan bij de totale schoolbevolking. Daarenboven heeft bijna de helft van de laattijdige inschrijvers een laaggeschoolde moeder.

Het is opmerkelijk hoe we jaar na jaar merken dat de percentages van de leerlingen die beantwoorden aan de indicatoren bij de laattijdig ingeschreven leerlingen beduidend hoger liggen dan bij de percentages in de totale schoolbevolking.

Voor de indicator schooltoelage zien we een ander verhaal. We merken dat het percentage leerlingen dat een schooltoelage krijgt niet veel hoger is bij de laattijdige inschrijvers dan binnen de totale schoolbevolking. We kunnen niet oordelen of dat betekent dat er weinig samenhang is tussen een laag inkomen en laattijdig inschrijven. Het is immers ook mogelijk dat de laattijdige inschrijvers hun schooltoelage minder vaak aanvragen als ze er recht op hebben.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoofdstructuur³⁶

In de onderstaande tabel bekijken we waar we de tijdige en laattijdige leerlingen kunnen situeren binnen het voltijds, deeltijds of buitengewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Voltijds gewoon onderwijs	371.372	99,6	1.430	0,4
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	3.933	90,5	413	9,5
Buitengewoon onderwijs	15.266	98,7	208	1,3
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN)

In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is het aantal laattijdige inschrijvingen procentueel het hoogst. Ook in het buitengewoon onderwijs zien we meer leerlingen die zich laattijdig inschrijven dan in het voltijds gewoon onderwijs.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hieronder bekijken we de verdeling van de tijdige en laattijdige inschrijvingen van de leerlingen in de eerste graad over de A- en B- stroom.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
A-stroom	112.493	99,8	244	0,2
B-stroom	19.646	98,5	297	1,5
Totaal	132.139	99,6	541	0,4

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom

In de A-stroom van de eerste graad schrijven zich procentueel gezien weinig leerlingen laattijdig in. In de B-stroom van de eerste graad is dat percentage daarentegen veel hoger. Daar ligt het percentage zelfs bijna drie keer zo hoog als het percentage in het volledige voltijdse secundaire onderwijs (niet-OKAN).

³⁶ Zie glossarium.

Onderwijsvorm

In de onderstaande tabel vindt u de opsplitsing in de verschillende onderwijsvormen, aangevuld met de eerste graad en het onthaalonderwijs. Dat levert het volledige beeld op van het voltijds gewoon onderwijs.³⁷

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Eerste graad	132.139	99,6	541	0,4
ASO	111.920	99,8	183	0,2
BSO	48.013	99	493	1
KSO	5.089	99,7	16	0,3
TSO	73.960	99,7	197	0,3
Onthaalklas	1.592	54,2	1.345	45,8
Niet gekend	248	100	0	0
Totaal	372.961	99,3	2.775	0,7

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs

Zoals we ook al eerder schreven, stellen we veruit het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen vast in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Dat verklaart waarom we nu voor het volledige voltijds gewoon secundair onderwijs een hoger percentage laattijdige inschrijvingen terugvinden dan we aangaven in Tabel 17. In die tabel lieten we de OKAN-leerlingen immers buiten beschouwing.

In de opdeling per onderwijsvorm stellen we vast dat het hoogste percentage leerlingen laattijdig inschrijft in het BSO. In het ASO, KSO en TSO komt laattijdig inschrijven veel minder voor. Dat komt dus overeen met wat we ook zagen in de eerste graad. Ook daar is het percentage laattijdige inschrijvingen veel hoger in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In deze tabel geven we de tijdige en laattijdige inschrijvingen weer per studiegebied³⁸.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Algemeen secundair onderwijs	109.139	99,8	178	0,2
Auto	1.447	98,7	19	1,3
Ballet	51	92,7	4	7,3
Beeldende kunsten	3.817	99,8	8	0,2
Bouw	3.184	99,5	17	0,5
Chemie	3.952	99,9	4	0,1

³⁷ De groep 'niet gekend' is niet gekend omdat zij alleen ingeschreven waren op de derde schooldag, daarna niet meer. In de zending derde schooldag zit geen informatie over de onderwijsvorm vervat.

³⁸ Zie glossarium

Decoratieve technieken	1.199	98,8	15	1,2
Fotografie	262	99,2	2	0,8
Grafische communicatie en media	1.631	99,8	4	0,2
Handel	24.335	99,3	179	0,7
Hout	6.126	99,6	27	0,4
Juwelen	49	100	0	0
Koeling en warmte	561	99,6	2	0,4
Land- en tuinbouw	4.725	99,7	13	0,3
Lichaamsverzorging	5.105	99	53	1
Maritieme opleidingen	180	99,4	1	0,6
Mechanica-elektriciteit	22.836	99,5	124	0,5
Mode	1.335	99,3	10	0,7
Muziekinstrumentenbouw	5	100	0	0
Optiek	7	100	0	0
Orthopedische technieken	9	100	0	0
Personenzorg	34.003	99,5	171	0,5
Podiumkunsten	1.221	99,7	4	0,3
Sport	7.333	99,8	17	0,2
Tandtechnieken	12	100	0	0
Textiel	37	100	0	0
Toerisme	1.752	99,4	11	0,6
Voeding	4.669	99,5	25	0,5
Totaal	238.982	99,6	888	0,4

Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs

Er zijn vier studiegebieden waarvan het percentage laattijdige inschrijvingen uitsteekt boven de andere, namelijk Ballet, Auto, Decoratieve technieken en Lichaamsverzorging. Bij het studiegebied Ballet gaat het maar over vier leerlingen die zich laattijdig inschreven.

Problematische afwezigheden

Uit de gegevens over de nationaliteit van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven en het hoge aantal leerlingen dat zich laattijdig inschrijft in de onthaalklas blijkt dat niet alle laattijdige inschrijvingen te wijten zijn aan bewust spijbelgedrag. Toch bekijken we in de onderstaande tabellen de relatie tussen laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden. In de eerste tabel bekijken we de relatie met problematische afwezigheden in het voorgaande schooljaar, dus tijdens het schooljaar 2012-2013. In de tweede tabel brengen we het verband in kaart binnen het schooljaar zelf. Daarmee beantwoorden we de vraag of leerlingen die zich laattijdig inschrijven meer spijbelen dan leerlingen die zich tijdig inschrijven.

	Tijdige inschrijvingen		Laattijdige inschrijvingen	
		%		%
	2013-2014		2013-2014	
Problematisch afwezig vorig schooljaar (2012-2013)	3.460	91,9	303	8,1
Niet problematisch afwezig vorig schooljaar (2012-2013)	387.111	99,6	1.748	0,4
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 22: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN)

We zien dat 8,1% van de leerlingen met problematische afwezigheden in het schooljaar 2012-2013 zich laattijdig inschreef in het schooljaar 2013-2014. Dat is een heel hoog percentage ten opzichte van het gemiddelde van 0,5% bij de volledige schoolbevolking. Er lijkt dus een samenhang te zijn tussen laattijdig inschrijven en problematisch afwezig zijn tijdens het voorgaande schooljaar. Die samenhang vonden we ook de voorbije jaren terug³⁹.

	Tijdige inschrijvingen		Laattijdige inschrijvingen	
		%		%
	2013-2014		2013-2014	
Problematisch afwezig dit schooljaar (2013-2014)	6.065	93,2	443	6,8
Niet problematisch afwezig dit schooljaar (2013-2014)	384.506	99,6	1.608	0,4
Totaal	390.571	99,5	2.051	0,5

Tabel 23: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN)

Ook binnen het schooljaar zien we een verband tussen problematische afwezigheden en laattijdig inschrijven. Bijna 7% van de leerlingen met problematische afwezigheden had zich in het begin van het schooljaar niet tijdig ingeschreven. Dat is weer beduidend meer dan het gemiddelde van 0,5% voor de totale schoolbevolking.

³⁹ Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012; Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013. Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2012-2013. Brussel, 2014

Schoolse vertraging

In de onderstaande tabel wordt de relatie tussen tijdig/laattijdig inschrijven en schoolse vertraging bekeken.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
3 j of meer vertraging	809	93,7	54	6,3
2 j vertraging	10.638	97,7	246	2,3
1 j vertraging	75.598	99,3	542	0,7
Geen vertraging	278.328	99,8	551	0,2
1 of meer j voorsprong	5.011	99,8	12	0,2
Totaal	370.384	99,6	1.405	0,4

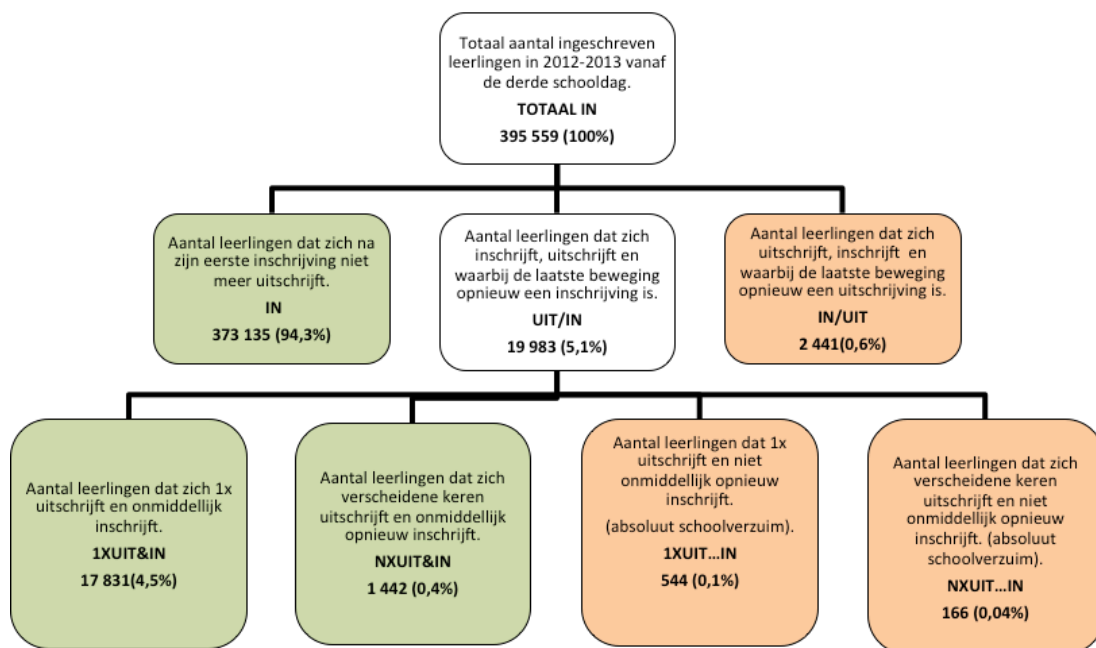
Tabel 24: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

De cijfers lijken de stelling te bevestigen dat er een sterke samenhang bestaat tussen laattijdig inschrijven en schoolse vertraging. Bijna 60% van de leerlingen die zich laattijdig inschreef in het voltijds gewoon secundair onderwijs, heeft een schoolse vertraging van ten minste één jaar. Bij leerlingen die zich tijdig inschrijven heeft iets minder dan een vierde een schoolse vertraging van ten minste één jaar.

3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

We categoriseren de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze zich frequenter in- en uitschrijven en meer dagen absoluut schoolverzuim laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun verdere schoolloopbaan. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 6: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. Dat zijn alle leerlingen die zich uiterlijk de derde schooldag inschrijven, plus alle leerlingen die zich voor de eerste keer inschrijven na de derde schooldag. We nemen alle leerlingen in aanmerking die zich in de loop van het schooljaar inschreven in een school voor secundair onderwijs.

In de bovenstaande uitleg bedoelen we met een 'school' een 'school of centrum voor voltijds of deeltijds, gewoon of buitengewoon secundair onderwijs, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap'. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Die laatste instellingen bezorgen de inschrijvingsgegevens op vrijwillige basis aan AgODi maar die worden niet geverifieerd. Om de leerlingen in onderstaande categorieën te verdelen, nemen we al die gegevens ook in aanmerking. Maar dat gebeurt alleen op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar ook ten minste een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Na Tabel 29 komen we hier nog eens op terug.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na zijn eerste inschrijving niet meer uit, maar blijft voor de rest van het schooljaar ingeschreven. In het diagram duiden we die groep in het groen aan, omdat er met die groep, zodra ze ingeschreven zijn, geen probleem is op het vlak van absoluut schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in eenzelfde school of eenzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw in. Afhankelijk van het feit of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich eenmaal uitschrijven en zich onmiddellijk weer inschrijven. Het gaat hierbij niet altijd om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting binnen dezelfde school worden doorgegeven. Er is bij die leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze ook in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven, maar zich onmiddellijk opnieuw inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar omdat ze geen enkele dag zonder school zitten staan ze in het groen gemarkeerd. Vanuit het standpunt van de leerplicht is er geen probleem.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd, omdat er zich tussen de dag van uitschrijving en de dag van inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van de periode van absoluut schoolverzuim. In Tabel 26 diepen we dat verder uit.

NXUIT...IN: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we daarom in het rood. Hoeveel keer ze zich uitschrijven, vindt u terug in Tabel 25. Wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft, staan de gegevens in Tabel 26.

Er is een verschil tussen leerlingen die twee keer van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijf keer van school of studierichting veranderen in eenzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen namelijk een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in de onderstaande tabel weergeven hoeveel veranderingen die leerlingen ondergaan.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	1.313	91,1	138	83,1
3X	120	8,3	22	13,3
4X	7	0,5	3	1,8
5X of meer	2	0,1	3	1,8
Totaal	1.442	100	166	100

Tabel 25: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen.

De meeste leerlingen die zich verschillende keren in- en uitschrijven beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dat geldt zowel voor leerlingen die zich onmiddellijk opnieuw inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen.

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	393	72,2	92	55,4
11-20 dagen	53	9,7	25	15,1
21-40 dagen	34	6,3	23	13,9
41-80 dagen	38	7	12	7,2
Meer dan 80 dagen	26	4,8	14	8,4
Totaal	544	100	166	100

Tabel 26: Leerlingen die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Bij iets meer dan 70% van de leerlingen die zich eenmaal uitschrijven, bedraagt de periode tussen een uitschrijving en een inschrijving minder dan tien kalenderdagen.

Zoals eerder aan bod kwam, melden scholen zowel wijzigingen van administratieve groep als wijzigingen van school met een zending van vroege uitschrijving en een late inschrijving aan AgODi. Leerlingen die ten minste één dergelijke wijziging doen in de loop van een schooljaar hebben een minder standvastige schoolloopbaan dan de leerlingen uit de categorie IN. In de onderstaande tabel maken we een onderscheid tussen de verschillende soorten wijzigingen. Alle leerlingen uit de categorieën UIT&IN en UIT...IN zijn hierin opgenomen, alsook 338 leerlingen uit de categorie IN/UIT die voor hun laatste uitschrijving ook een andere schoolverandering of een verandering van studierichting ondergingen. Zoals ook in de tabellen hierboven bleek, zijn er heel wat leerlingen die verscheidene veranderingen op een jaar doen. In de onderstaande tabel nemen we de wijzigingen van het hele schooljaar samen. Als een leerling bijvoorbeeld eenmaal van studierichting verandert binnen de school en later ook nog van school verandert, komt hij/zij in de onderstaande tabel bij 'schoolverandering met wijziging studierichting'. Er zijn ook leerlingen die zich in de loop van het schooljaar uitschrijven uit een bepaalde school en studierichting en zich een tijdje later opnieuw inschrijven. Hier is dus geen sprake van een wijziging van school of studierichting. Er is wel mogelijk schoolverzuim, al is het ook mogelijk dat die leerling bijvoorbeeld in Wallonië of in het buitenland naar school ging.

Soort wijziging	Aantal leerlingen	Percentage van de volledige schoolbevolking	
Schoolverandering	met wijziging studierichting	8.477	2,1
	zonder wijziging studierichting	3.824	1
Geen schoolverandering	wel wijziging studierichting	7.922	2
	enkel wijziging vestigingsplaats binnen school	37	0
Geen wijziging school of studierichting	minstens een dag mogelijk schoolverzuim	61	0
Totaal		20.321	5,1

Tabel 27: Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging

Uit deze tabel leiden we af dat iets meer dan 3% van de schoolbevolking in de loop van het schooljaar van school verandert. Daarenboven verandert bijna 2% van de leerlingen binnen de eigen school van studierichting.

IN/UIT:

De laatste groep leerlingen die we apart bekijken zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw in te schrijven. Die leerlingen zijn misschien absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De grootte van het probleem hangt in dat geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger men immers uitgeschreven is, hoe langer de mogelijke periode van absoluut schoolverzuim. Dat betekent niet noodzakelijk dat al die leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat zij naar het buitenland gegaan zijn of ingeschreven zijn in een school van de Franse Gemeenschap. Heel wat van die leerlingen zijn trouwens niet meer leerplichtig omdat ze bij hun uitschrijving de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt. Dat laatste wordt in kaart gebracht in Tabel 29.

In de onderstaande tabel geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	Percentage
September 2013	289	11,8
Oktober 2013	111	4,5
November 2013	158	6,5
December 2013	88	3,6
Januari 2014	336	13,8
Februari 2014	341	14
Maart 2014	327	13,4
April 2014	259	10,6
Mei 2014	272	11,1
Juni 2014	260	10,7
Totaal	2.441	100

Tabel 28: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Zodra de kerstvakantie voorbij is, schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Veel van die leerlingen zijn meerderjarig bij uitschrijving. In dat geval is er geen leerplicht. In de onderstaande tabel geven we hier een beeld van.

Moment van laatste uitschrijving	Aantal meerderjarigen dat zich uitschrijft	Percentage meerderjarigen bij de uitschrijvende leerlingen in deze maand
Januari 2014	49	14,6
Februari 2014	149	43,7
Maart 2014	180	55
April 2014	135	52,1
Mei 2014	162	59,6
Juni 2014	116	44,6

Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving

In totaal waren 791 leerlingen die zich uitschreven vanaf januari, of 44,1%, op het moment van uitschrijven niet meer

leerplichtig. Als we alle leerlingen beschouwen in de categorie IN/UIT, zien we dat 963 leerlingen (39,5%) op 30 juni 2014 meerderjarig waren. Er zijn dus ook iets minder dan 200 leerlingen die de school verlieten net vóór ze achttien werden.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken wat de kenmerken zijn van de leerlingen die tot die verschillende categorieën behoren en hoe hun schoolloopbaan eruitziet. In wat volgt nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen:

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (**IN**);
- die zich na een uitschrijving onmiddellijk opnieuw inschrijven (**UIT&IN**);
- die zich na een uitschrijving NIET onmiddellijk opnieuw inschrijven (absoluut schoolverzuim) (**UIT...IN**);
- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)⁴⁰ (**IN/UIT**).

In de onderstaande tabel bekijken we hoe die categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn tijdens de laatste vijf schooljaren.

	IN		UIT&		UIT...		IN/UIT	
		%	IN	%	IN	%		%
2009-2010	384.899	94,7	18.243	4,5	845	0,2	2.468	0,5
2010-2011	380.316	94,7	18.073	4,5	842	0,2	2.529	0,6
2011-2012	375.792	94,4	19.093	4,8	806	0,2	2.565	0,6
2012-2013	374.782	94,4	19.320	4,9	724	0,2	2.289	0,6
2013-2014	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 30: Evolutie van in- en uitschrijvingen

Relatief zien we geen grote veranderingen over de laatste vijf schooljaren. Het lijkt een behoorlijk stabiel gegeven dat ongeveer 95% van de schoolbevolking zich na een eerste inschrijving tijdens dat schooljaar niet meer uitschrijft. Van de overige 5% heeft het merendeel geen enkele dag schoolverzuim. Dat zijn dus leerlingen die van school of studierichting veranderen, maar zonder een tussenliggende periode. We merken wel op dat er over de jaren heen een lichte stijging is in de categorie UIT&IN ten koste van de categorie IN.

Sinds het rapport over het schooljaar 2009-2010⁴¹ worden niet alleen de in- en uitschrijvingen in aanmerking genomen binnen de scholen voor secundair onderwijs die gefinancierd of gesubsidieerd worden door de Vlaamse Gemeenschap. AgODi is in het kader van de leerplichtcontrole ook op de hoogte van in- en uitschrijvingen in Syntra, huisonderwijs of privéonderwijs. Zoals eerder vermeld, nemen we in dit rapport al die gegevens ook in aanmerking op voorwaarde dat de leerling in de loop van het schooljaar minstens een dag ingeschreven was in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs. Als we in de onderstaande beschrijving schoolkenmerken beschrijven, gebruiken we steeds de eerste inschrijving die we terugvinden in het gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs.

40 Leerlingen die wel voldoen aan de leerplicht zijn bijvoorbeeld leerlingen die zich inschrijven in een school van de Franse Gemeenschap, naar het buitenland gegaan zijn of van het geboortjaar 1993 zijn maar in de loop van het schooljaar 2010-2011 de leeftijd van achttien jaar bereikt hebben.

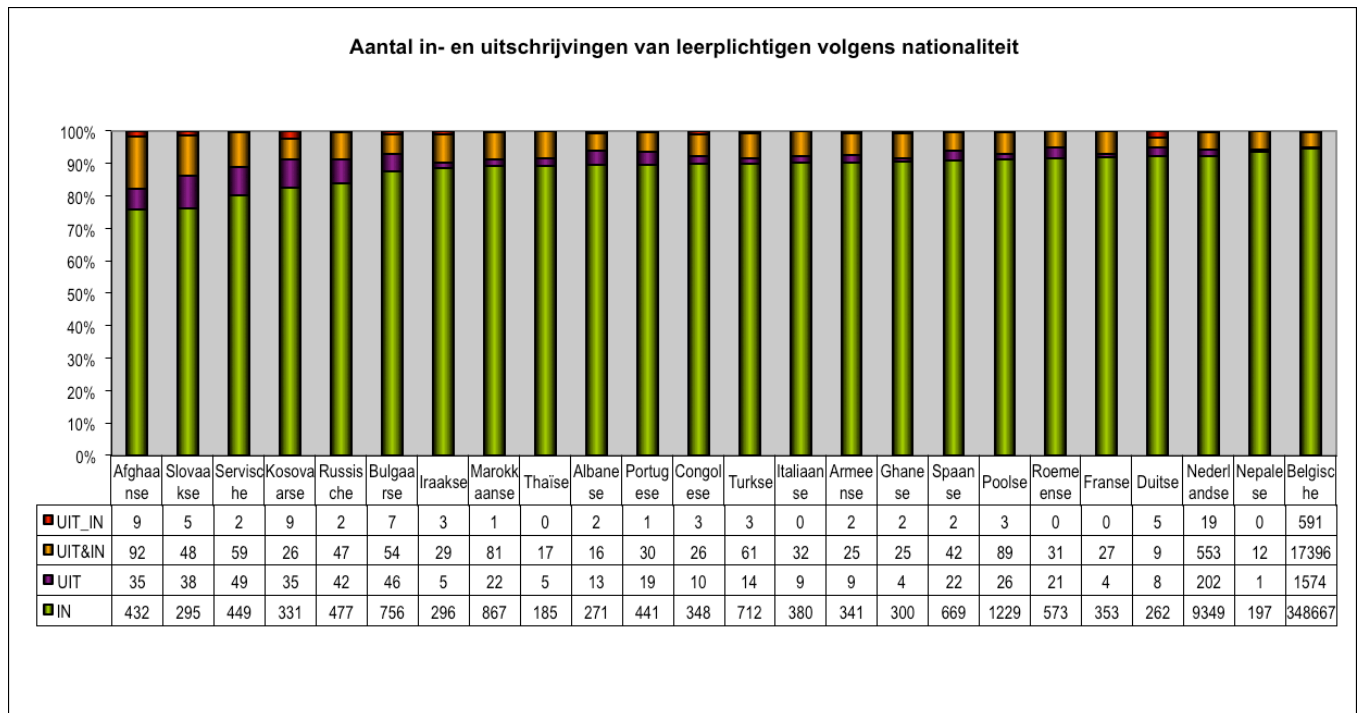
41 Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010. Brussel, 2011.

Zo zal een leerling die eerst is ingeschreven in een Syntra, dan overstapt naar een centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs en zich nog later in het schooljaar inschrijft in het huisonderwijs, voorkomen in de categorie UIT&IN of UIT...IN en geteld worden bij het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Een leerling die vanuit een Syntra de overstap maakt naar huisonderwijs zonder een andere inschrijving in een gefinancierde of gesubsidieerde school, komt helemaal niet voor in dit rapport.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Net als bij de laattijdige inschrijvingen toetsen we de vier categorieën van leerlingen die zich in- en uitschrijven aan de verschillende leerlingen- en schoolloopbaankenmerken die vroeger al aan bod kwamen.

Nationaliteit

Figuur 7: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek delen we de leerlingen die zich in- en uitschrijven in per nationaliteit⁴². Een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst. Het percentage bij de niet-Belgen dat zich uitschrijft zonder zich opnieuw in te schrijven, is hoger dan bij de Belgen. Een terugkeer naar het land van herkomst kan een verklaring zijn. Bij een vergelijking met de rapporten van de vorige twee schooljaren⁴³ zien we dat dezelfde nationaliteiten jaar na jaar het laagst scoren op het percentage leerlingen in de categorie 'IN'. Dat zijn bijvoorbeeld de leerlingen met Kosovaarse, Afghaanse of Servische nationaliteit.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geslacht van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
M	188.528	93,6	10.984	5,5	428	0,2	1.395	0,7
V	184.607	95	8.289	4,3	282	0,1	1.046	0,5
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens geslacht

Bij jongens noteren we iets meer veranderingen in hun schoolloopbaan dan bij meisjes. Jongens schrijven zich ook iets vaker uit zonder zich opnieuw in te schrijven.

Geboortejaar

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geboortejaar van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	%	IN/UIT	%	
2002 of later	1.051	98,6	5	0,5	0	0	10	0,9
2001	51.242	97,6	1.100	2,1	27	0,1	134	0,3
2000	64.516	96	2.386	3,6	48	0,1	221	0,3
1999	63.456	93,6	4.017	5,9	80	0,1	244	0,4
1998	64.197	93,7	3.876	5,7	161	0,2	306	0,4
1997	64.217	91,9	5.098	7,3	219	0,3	346	0,5
1996	64.456	94	2.791	4,1	175	0,3	1.180	1,7
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens geboortejaar

⁴² We nemen alleen de nationaliteiten op waarvan er minstens 200 leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2013-2014.

⁴³ Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013; Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012.

Hoe jonger de leerling hoe standvastiger de schoolloopbaan. Veranderingen van school of studierichting waarbij een leerling zich onmiddellijk opnieuw inschrijft, zien we vaker bij leerlingen tussen 14 en 16 jaar. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat dit momenten zijn waarop een studiekeuze moet worden gemaakt. Hierbij merken we op dat een deel van de leerlingen van het geboortjaar 1996 achttien jaar werd in de loop van het schooljaar 2013-2014 en dus niet langer leerplichtig is. Dat werd ook besproken in Tabel 29.

Verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit de onderstaande tabel kunnen we onder andere afleiden of leerlingen die een bepaalde periode niet ingeschreven zijn in een school vaker in een verstedelijkt⁴⁴ gebied wonen.

	Verstedelijkingsgraad	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
VL. G.	Grootsteden	39.146	92,7	2.482	5,9	106	0,3	473	1,1
	Regionale centrumsteden	45.238	93,6	2.654	5,5	106	0,2	325	0,7
	Kleine steden	75.160	94	4.178	5,2	143	0,2	464	0,6
	Stedelijke rand	49.319	94,8	2.369	4,6	70	0,1	243	0,5
	Overgangsgebied	88.473	95	4.069	4,4	170	0,2	408	0,4
	Platteland	60.542	95,2	2.711	4,3	84	0,1	258	0,4
B.H.G.		8.978	92,8	573	5,9	21	0,2	105	1,1
Andere		6.279	93,8	237	3,5	10	0,1	165	2,5
Totaal		373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 33 In- en uitschrijvingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats

Uit deze cijfers blijkt ook dat er een samenhang bestaat tussen de standvastigheid van de schoolloopbaan en de woonplaats van de leerling. Leerlingen uit de grootsteden Antwerpen en Gent en leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben meer schoolwisselingen dan gemiddeld en eindigen hun schoolloopbaan vaker met een uitschrijving. De grootste groep leerlingen die zich na een uitschrijving niet meer inschrijft, behoort tot de categorie 'andere' (m.a.w. de leerlingen die in het buitenland of het Franstalige landsgedeelte wonen). Een mogelijke verklaring daarvoor is dat die leerlingen overgestapt zijn naar een school buiten het Vlaams Gewest.

Provincie van de woonplaats

We bekijken of er verschillen zijn in de standvastigheid van de schoolloopbaan naargelang van de provincie van de woonplaats van de leerling.

⁴⁴ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

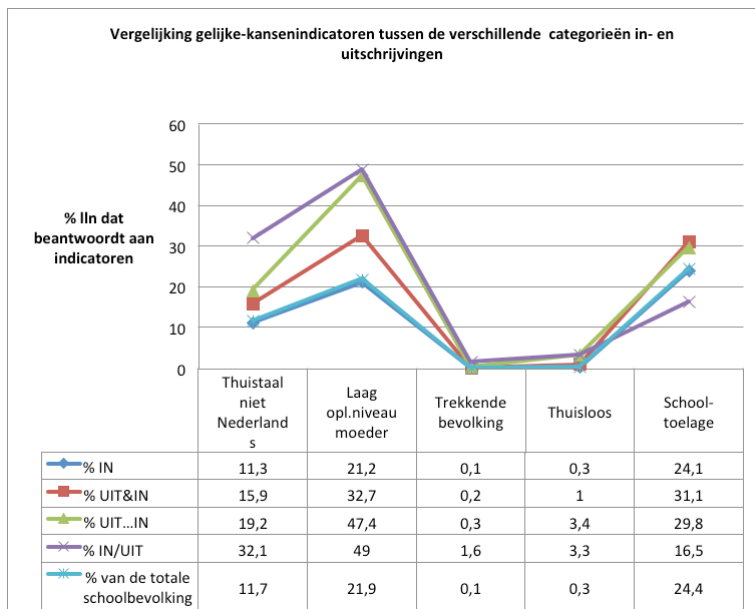
Provincie	IN	%	UIT&IN	%	%	IN/UIT	%	
Antwerpen	103.297	94,6	4 955	4,5	189	0,2	744	0,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8.978	92,8	573	5,9	21	0,2	105	1,1
Limburg	48.306	94,3	2.539	5	123	0,2	250	0,5
Oost-Vlaanderen	84.122	94	4.685	5,2	187	0,2	526	0,6
Vlaams-Brabant	56.536	95	2.640	4,4	76	0,1	257	0,4
West-Vlaanderen	65.617	94,1	3.644	5,2	104	0,1	395	0,6
Andere	6.279	93,9	237	3,5	10	0,1	164	2,5
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 34: In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats

Net als bij de laattijdige inschrijvingen, zien we dat er tussen de Vlaamse provincies weinig verschil is. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt het percentage in de categorie 'IN' lager dan gemiddeld, in de drie andere categorieën is het percentage hoger dan gemiddeld. Vooral het percentage in de categorie IN/UIT is opmerkelijk hoog. Het is natuurlijk mogelijk dat er meer leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overgestapt zijn naar een school van de Franse Gemeenschap.

Indicatoren kansarmoede

In de onderstaande tabel is weergegeven hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs scoort op één of meerdere kansarmoede-indicatoren.

Figuur 8: Vergelijking gelijkekansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen.

Leerlingen met een onstabiele schoolloopbaan scoren hoog op de kansarmoede-indicatoren. Terwijl ongeveer 12% van de leerlingen geen Nederlands spreekt in het gezin, is dat percentage voor leerlingen die zich niet opnieuw inschrijven na een uitschrijving meer dan 30%. Ongeveer de helft van de leerlingen die een periode van absoluut schoolverzuim laat optekenen, heeft een laaggeschoolde moeder. Ook de percentages die scoren op 'trekkende

bevolking' en 'thuisloos' liggen opmerkelijk hoger bij leerlingen die geen standvastige schoolloopbaan hebben. Die cijfers liggen in de lijn van de cijfers die we de vorige jaren terugvonden.

Schoolloopbaan van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Hoofdstructuur⁴⁵

In de onderstaande tabel bekijken we hoe de verschillende hoofdstructuren - voltijds, deeltijds en buitengewoon onderwijs - zich tot elkaar verhouden op het vlak van in- en uitschrijvingen van leerlingen.

	IN	%	UIT/IN	%	UIT/IN	%	IN/UIT	%
Voltijds gewoon onderwijs	356.070	94,8	17.360	4,6	549	0,1	1.760	0,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	2.820	64,9	934	21,4	98	2,3	494	11,4
Buitengewoon onderwijs	14.245	92,1	979	6,3	63	0,4	187	1,2
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 35: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur

De cijfers voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs zijn heel verschillend van de cijfers in het voltijds gewoon onderwijs. Nog geen 75% van de leerlingen schrijft zich na een eerste inschrijving niet meer uit. Er is een heel hoog percentage leerlingen in de categorie UIT&IN. Van de 934 leerlingen in die groep, waren er 689 (of 73,8%) die niet van school veranderden, maar alleen van administratieve groep. Dat is niet abnormaal, aangezien in het DBSO ook opleidingen in de loop van het schooljaar beëindigd kunnen worden. Interessant om op te merken, is dat 392 van de 494 leerlingen (of 79%) in de categorie IN/UIT meerderjarig waren bij het uitschrijven. Dat zijn dus leerlingen die in het voorjaar al 18 worden en hun schooljaar niet meer beëindigen.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hoe de in- en uitschrijvingen zich in de eerste graad verhouden, vindt u terug in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT/IN	%	%	IN/UIT	%	
A-stroom	109.002	96,7	3.508	3,1	52	0	175	0,2
B-stroom	18.746	94	1.021	5,1	37	0,2	139	0,7
Totaal	127.748	96,3	4.529	3,4	89	0,1	314	0,2

Tabel 36: In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom

Veranderingen van school- of studierichting komen vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom, maar we merken op dat absoluut schoolverzuim in de eerste graad niet zo frequent voorkomt. Ook het percentage uitschrijvingen waar geen inschrijving op volgt, is beperkt in de eerste graad.

⁴⁵ Zie glossarium

Onderwijsvorm

De cijfers per onderwijsvorm in het voltijds gewoon secundair onderwijs zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT/ IN	%	UIT/IN	%	IN/UIT	%
Eerste graad	127.748	96,3	4.529	3,4	89	0,1	314	0,2
ASO	106.525	95	5.323	4,7	66	0,1	189	0,2
BSO	44.541	91,8	3.168	6,5	253	0,5	544	1,1
TSO	70.057	94,5	3.822	5,2	82	0,1	196	0,3
KSO	4.773	93,5	287	5,6	14	0,3	31	0,6
Onthaalklas	2.425	82,6	229	7,8	45	1,5	238	8,1
Niet gekend	0	0	0	0	0	0	248	100
Totaal	356.069	94,8	17.358	4,6	549	0,1	1.760	0,5

Tabel 37: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm

Wat betreft de onderwijsvormen, zien we dezelfde trend als bij de laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden, namelijk meer absoluut schoolverzuim in het BSO dan in het ASO, KSO en TSO. Uit die cijfers blijkt ook dat de schoolloopbaan van de leerlingen uit de onthaalklas de minst standvastige is. Meer dan 8% van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft zich in de loop van het schooljaar uit zonder zich opnieuw in te schrijven in het Vlaamse onderwijs. Een terugkeer naar het land van herkomst behoort hier tot de mogelijke verklaringen. Er zijn bij de onthaalleerlingen ook vaker uit- en inschrijvingen, al dan niet met een periode van absoluut schoolverzuim.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen door per studiegebied.

Studiegebied	IN	%	UIT/IN	%	UIT/IN	%	IN/UIT	%
Algemeen secundair onderwijs	103.961	95,1	5.108	4,7	65	0,1	183	0,2
Auto	1.353	92,3	90	6,1	2	0,1	21	1,4
Ballet	50	90,9	3	5,5	0	0	2	3,6
Beeldende kunsten	3.556	93	234	6,1	10	0,3	25	0,7
Bouw	2.950	92,2	212	6,6	14	0,4	25	0,8
Chemie	3.719	94	224	5,7	6	0,2	7	0,2
Decoratieve technieken	1.107	91,2	87	7,2	9	0,7	11	0,9
Fotografie	235	89	27	10,2	0	0	2	0,8

Grafische communicatie en media	1.525	93,3	103	6,3	0	0	7	0,4
Handel	22.866	93,3	1.426	5,8	58	0,2	164	0,7
Hout	5.751	93,5	345	5,6	24	0,4	33	0,5
Juwelen	44	89,8	5	0	0	0	0	0
Koeling en warmte	500	88,8	50	8,9	2	0,4	11	2
Land- en tuinbouw	4.483	94,6	224	4,7	10	0,2	21	0,4
Lichaamsverzorging	4.757	92,2	303	5,9	39	0,8	59	1,1
Maritieme opleidingen	162	89,5	18	9,9	0	0	1	0,6
Mechanica-elektriciteit	21.281	92,7	1.496	6,5	65	0,3	118	0,5
Mode	1.270	94,4	60	4,5	6	0,4	9	0,7
Muziekinstrumentenbouw	5	100	0	0	0	0	0	0
Optiek	7	100	0	0	0	0	0	0
Orthopedische technieken	9	100	0	0	0	0	0	0
Personenzorg	32.198	94,2	1.712	5	73	0,2	191	0,6
Podiumkunsten	1.167	95,3	50	4,1	4	0,3	4	0,3
Sport	6.845	93,1	481	6,5	9	0,1	15	0,2
Tandtechnieken	11	91,7	1	8,3	0	0	0	0
Textiel	35	94,6	2	5,4	0	0	0	0
Toerisme	1.621	91,9	120	6,8	3	0,2	19	1,1
Voeding	4.427	94,3	219	4,7	16	0,3	32	0,7
Totaal	225.896	94,2	12.600	5,3	415	0,2	960	0,4

Tabel 38: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied

Uitschrijvingen zonder dat er een inschrijving op volgt, zien we vaker in de studiegebieden Ballet en Koeling en warmte. We merken op dat het hier niet altijd over grote absolute aantallen gaat.

Problematische afwezigheden

In deze tabel bekijken we of de leerlingen met de minst standvastige schoolloopbaan ook vaker door scholen als problematisch afwezig geregistreerd werden in het schooljaar 2012-2013. In de tweede tabel bekijken we het verband tussen problematische afwezigheden en de standvastigheid van de schoolloopbaan binnen het schooljaar.

	IN		UIT&IN		UIT...IN		IN/UIT	
	2013-2014	%	2013-2014	%	2013-2014	%	2013-2014	%
Problematisch afwezig 2012-2013	2.544	67,3	747	19,8	76	2	414	10,9

Niet problematisch afwezig	370.591	94,6	18.526	4,7	634	0,2	2.027	0,5
2012-2013								
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 39: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Net als tijdens de vorige jaren⁴⁶ is er een duidelijke samenhang tussen de in- en uitschrijvingen van leerlingen en hun problematische afwezigheid in het schooljaar daarvoor. Een derde van de leerlingen die in 2012-2013 ten minste 30 halve dagen B-codes⁴⁷ verzamelde, wijzigde in 2013-2014 minstens één keer van school of administratieve groep. Voor de totale schoolbevolking bedraagt dat percentage maar iets meer dan 5%. Opmerkelijk is ook het hoge percentage in de categorie IN/UIT. Net als de vorige jaren bedraagt dat ongeveer 11% bij de leerlingen die het voorgaande schooljaar geregistreerd werden als problematisch afwezig.

	IN		UIT&IN		UIT...IN		IN/UIT	
	2013-2014	%	2013-2014	%	2013-2014	%	2013-2014	%
Problematisch afwezig	4.104	61,1	1.704	25,3	159	2,4	755	11,2
2013-2014								
Niet problematisch afwezig	369.031	94,9	17.569	4,5	551	0,1	1.686	0,4
2013-2014								
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 40: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan problematische afwezigheden van het lopende schooljaar

Ook als we kijken naar de problematische afwezigheden van het lopende schooljaar, zien we duidelijk een samenhang met een onstandvastige loopbaan. Van de leerlingen die minstens 30 halve dagen problematisch afwezig waren tijdens het schooljaar 2013-2014, veranderde er maar 61,1% nooit van school of van studierichting tijdens het schooljaar.

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen standvastigheid in een schoolloopbaan en schoolse vertraging kunnen we afleiden uit de onderstaande tabel⁴⁸.

46 Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013; Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012.

47 Zie glossarium

48 Zie glossarium

	IN	%	UIT/IN	%	UIT/IN	%	IN/UIT	%
3 jaar of meer vertraging	672	77,9	129	14,9	9	1	53	6,1
2 jaar vertraging	9.379	86,2	1.189	10,9	74	0,7	242	2,2
1 jaar vertraging	69.705	91,5	5.644	7,4	236	0,4	555	0,7
Geen vertraging	268.492	96,3	9.803	3,5	179	0,1	405	0,1
1 jaar of meer voor- sprong	4.898	97,5	109	2,2	2	0	14	0,3
Totaal	353.146	95	16.874	4,5	500	0,1	1.269	0,3

Tabel 41: De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

Het is inderdaad zo dat leerlingen die in de voorbije jaren al schoolse vertraging hebben opgelopen, ook in de loop van het schooljaar meer wijzigen van school of administratieve groep. Hoe meer schoolse vertraging, hoe lager het percentage is in de categorie IN en hoe hoger in de andere categorieën.

Uit de cijfers is ook af te leiden dat 850 van de 1.269 leerlingen die zich niet meer inschrijven na een laatste uitschrijving minstens één jaar schoolse vertraging hebben. Dat is 67%, terwijl het percentage leerlingen met schoolse vertraging in de categorie IN maar 22,6% bedraagt.

Tijdigheid van de inschrijving

In de onderstaande tabel bekijken we de relatie tussen de tijdigheid of laattijdigheid van de inschrijving ten opzichte van de verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen.

	IN	%	UIT/IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
Laattijdig	2.662	78,3	336	9,9	121	3,6	277	8,2
Tijdig	370.473	94,4	18.937	4,8	589	0,2	2.164	0,6
Totaal	373.135	94,3	19.273	4,9	710	0,2	2.441	0,6

Tabel 42: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar

Meer dan 20% van de leerlingen dat zich laattijdig inschrijft, vertoont na die inschrijving een instabiel verloop van het schooljaar, tegenover 5% van de leerlingen dat zich tijdig inschrijft.

4. Besluit

De overgrote meerderheid van de leerplichtige leerlingen heeft een standvastige schoolloopbaan. Van de leerlingen die zich in de loop van het schooljaar 2013-2014 in een school voor secundair onderwijs inschreven, was 99,1% al ingeschreven op de derde schooldag. Ook merken we op dat 94,3% van die leerlingen zich na de eerste inschrijving niet meer uitschreef.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) probeert er via zijn interne procedure toe bij te dragen dat leerplichtige leerlingen zo weinig mogelijk schoolverzuim optekenen. Voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen is het agentschap natuurlijk afhankelijk van de gegevens die de scholen doorsturen. Een degelijke opvolging en aansporing van de schoolsecretariaten is hier dus noodzakelijk. Leerlingen die nergens ingeschreven zijn, krijgen een brief toegezonden om hen te wijzen op de leerplicht. Aangezien de schooltoelage teruggevorderd kan worden na vijftien dagen zonder inschrijving, is er een bijkomende stimulans voor de ouders en leerlingen om zich zo snel mogelijk opnieuw in te schrijven.

Als we de groep laattijdige inschrijvers bekijken, moeten we eerst opmerken dat een behoorlijk deel daarvan instroom uit het buitenland is. Meer dan de helft van de laattijdige inschrijvingen vindt immers plaats in de onthaakklas voor anderstalige nieuwkomers. Daarenboven zien we dat zelfs als we de leerlingen die zich voor het eerst inschrijven in die OKAN-klassen buiten beschouwing laten, het percentage laattijdige inschrijvers het laagste is bij de Belgen.

Verder zien we dat laattijdige inschrijvingen vaker voorkomen bij jongens, bij zestien- en zeventienjarigen en bij leerlingen die wonen in Brussel, Antwerpen of Gent. Opvallend is dat bijna de helft van die leerlingen een moeder heeft met een laag opleidingsniveau, terwijl gemiddeld maar 21,7% van de leerlingen uit het Vlaamse onderwijs scoort op die kansarmoede-indicator. Ook op de indicator 'thuis taal niet-Nederlands' scoren de laattijdige inschrijvers procentueel bijna drie keer meer dan het gemiddelde. Er is ook een samenhang met de schoolloopbaan. Zo stellen we vast dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs bijna 10% laattijdige inschrijvingen zijn. Binnen het voltijds gewoon onderwijs wordt er vaker laattijdig ingeschreven in het BSO dan in het ASO, TSO of KSO. Ook merken we een sterk verhoogd percentage laattijdige inschrijvingen bij leerlingen die tijdens het schooljaar daarvoor of tijdens het schooljaar zelf problematisch afwezig waren en bij leerlingen die enkele jaren schoolse vertraging hebben. Daarenboven constateren we dat dezelfde bevindingen jaar na jaar weerspiegeld worden in onze cijfers.

We hebben ook een opdeling gemaakt van de leerlingen volgens hun in- en uitschrijvingen. De meeste leerlingen schrijven zich eenmaal in en veranderen dan niet meer van school of van studierichting. Iets meer dan 5% van de leerlingen doet dat wel. Bij de meerderheid volgt er onmiddellijk een inschrijving op de uitschrijving. Er zijn ook leerlingen bij wie een nieuwe inschrijving op zich laat wachten, of bij wie er geen nieuwe inschrijving volgt.

Als er geen nieuwe inschrijving volgt, is er mogelijk sprake van absoluut schoolverzuim en voldoet de leerling dus niet aan de leerplicht. Toch is dat niet noodzakelijk zo.

Bijna de helft van de leerlingen die zich na de kerstvakantie uitschrijven, is niet meer leerplichtig omdat men meerderjarig geworden is. We zien ook procentueel meer uitschrijvingen zonder inschrijving bij niet-Belgen. Dat kan erop wijzen dat een deel van die leerlingen teruggekeerd is naar het land van herkomst.

Het profiel van een leerling zonder standvastige schoolloopbaan komt overeen met dat van een leerling die zich laattijdig inschrijft. Weer zien we dat uitschrijvingen tijdens het schooljaar vaker voorkomen bij jongens, bij zestien- en zeventienjarigen en bij leerlingen uit Brussel, Antwerpen en Gent. Ook is er een hoger percentage uitschrijvingen bij leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs, bij leerlingen met schoolse vertraging en bij leerlingen die het jaar daarvoor of het schooljaar zelf problematisch afwezig waren. Ten slotte merken we op dat maar 78,4% van de leerlingen die zich laattijdig inschrijven zich voor het einde van het schooljaar nooit meer uitschrijft, terwijl dat bij leerlingen die zich tijdig inschrijven bijna 95% is.

Hoofdstuk 3:

Opvolging van problematische afwezigheden

3.A. Problematische afwezigheden in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving over afwezigheden in het basisonderwijs is terug te vinden in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002.

Het uitgangspunt van die regelgeving is dat het vooral de scholen zijn die lokaal problematische afwezigheden opvolgen. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met het clb en andere lokale partners. Het is heel belangrijk dat scholen bewust omgaan met deze afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van problematische afwezigheden. Alleen zo kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht aanvaardbaar lijken.

Problematische afwezigheden kunnen onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden, zodat de leerling zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor problematische afwezigheden tot en met tien halve dagen zijn er geen specifieke voorwaarden. Dat betekent niet dat de school geen begeleidingsinspanningen moet leveren. Afspraken over afwezigheden moeten scholen opnemen in het schoolreglement. Als er problematische afwezigheden zijn, moet er contact opgenomen worden met de ouders. Er hoeft nog geen schriftelijk dossier opgemaakt te worden.

Na tien halve dagen problematische afwezigheid moet de school de problematische afwezigheid aan het clb melden en wordt er een schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt. Dat document moet op school zijn ter inzage voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. De school en het clb werken samen bij de begeleiding van de leerling. Los van die administratieve richtlijnen blijft het heel belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren met betrekking tot de (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij tijdig de dialoog aangaan met de betrokken ouders. Zo kunnen scholen, als dat nodig is, al vroeger een beroep doen op het clb.

Zoals uit de conceptnota "Samen tegen schooluitval" blijkt, wil de Vlaamse overheid de samenwerking tussen de clb's en de scholen al verplichten vanaf vijf halve dagen ongewettigde afwezigheid. De definitie problematische afwezigheid wordt mogelijk verstrengd van 30 halve dagen naar vijftien halve dagen. Als men deze principes zou toepassen op de afwezigheidsgegevens van het schooljaar 2013-2014, dan zou er in het basisonderwijs voor 25.753 leerlingen in plaats van voor 10.072 leerlingen een verplichte melding aan het clb moeten gebeurd zijn. Ook zou er dan geen sprake meer zijn van 2.141 problematisch afwezige leerlingen, maar wel van 5.592 leerlingen.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen staat verder vermeld dat een school AgODi ervan op de hoogte moet brengen zodra een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Tot en met het schooljaar 2012-2013 werd deze informatie via een elektronische zending aan AgODi bezorgd. Sinds het schooljaar 2013-2014 registreren de scholen alle afwezigheidscodes via DISCIMUS. Die gegevens zijn de belangrijkste bron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het ministerie van Onderwijs en Vorming. Hoewel de scholen per dagdeel afwezigheidsgegevens via DISCIMUS kunnen uitwisselen, wordt in dit rapport pas over een registratie van problematische afwezigheid gesproken zodra voor een leerling 30 B-codes werden geregistreerd.

De afwezigheidsgegevens, die door de scholen via DISCIMUS geregistreerd worden, zijn een belangrijke bron voor beleidsinformatie. Daarnaast speelt die informatie een rol bij het bepalen of een leerling al dan niet recht heeft op een schooltoelage. Als een leerling twee schooljaren op rij 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig is, wordt de schooltoelage voor het tweede schooljaar teruggevorderd.

Bij een schoolverandering in de loop van een schooljaar kan de nieuwe school via DISCIMUS nagaan of en hoeveel halve dagen deze leerling tot dan toe ongewettigd afwezig was. Daardoor is er continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden.

2. Procedure voor opvolging

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te leggen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind weer regelmatig naar school te brengen. De school wordt daarbij ondersteund door het clb dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties, het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg ...

Als de situatie na inspanningen van de school en het clb niet verbetert, kan de school of het clb dat aan AgODi doorgeven als zorgwekkend dossier. In overleg met de school en het clb schrijven we de ouders aan. In de brief wordt ook vermeld dat het dossier kan worden doorgestuurd naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging. De school en het clb krijgen een kopie van de brief.

Tussen het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en AgODi is er in 2009-2010 een vertrouwelijkheidscontract afgesloten. Vanaf het schooljaar 2010-2011 worden zorgwekkende dossiers PA van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan, doorgegeven aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Die dienst geeft de dossiers dan door aan de bevoegde leerplichtambtenaar. Op zijn beurt geeft DUO spijbeldossiers van leerlingen die in België wonen en in Nederland naar school gaan door aan AgODi. Tijdens het schooljaar 2013-2014 waren er in dat kader geen zorgwekkende dossiers van leerlingen die in Nederland wonen en in België naar school gaan. Er werden ook geen dossiers ontvangen van DUO.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

De registraties van de problematische afwezigheden gebeuren sinds schooljaar 2013-2014 niet meer via een elektronische zending, maar via de registratie van de afwezigheden in DISCIMUS. Voor het schooljaar 2013-2014 is het weergegeven aantal problematische afwezigheden hierdoor vollediger. Een vergelijking tussen het schooljaar 2013-2014 en de voorgaande schooljaren is hierdoor niet vanzelfsprekend. We nemen de cijfers van de voorbije schooljaren daarom niet op in dit rapport.

In 2013-2014 gebeurden er voor 2.141 leerlingen in het basisonderwijs een registratie van problematische afwezigheid. In verhouding tot de totale schoolbevolking gaat het hier om 0,50% van de leerplichtige kinderen in het basisonderwijs. Het aantal registraties lag in 2013-2014 0,10% hoger dan het schooljaar voordien. Dat bevestigt de tendens dat het aantal registraties problematische afwezigheid ieder schooljaar toeneemt.

	2013-2014
Aantal registraties	2.141
% t.o.v. schoolbevolking	0,50

Tabel 43: Aantal en percentage registraties problematische afwezigheden

Als we dit opdelen naar lager- en kleuteronderwijs, dan krijgen we volgende aantallen:

	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
2013-2014		
Lager onderwijs	1.921	0,45
Kleuteronderwijs	220	5,63
Totaal	2.141	0,50

Tabel 44: Aantal en percentage registraties problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs

In het kleuteronderwijs gebeuren er alleen voor leerplichtige kleuters registraties problematische afwezigheid. Het aantal registraties ligt daar procentueel gezien hoog. De verklaring voor het hoge percentage kan waarschijnlijk deels gezocht worden in het feit dat ouders zich er meestal niet van bewust zijn dat ook kleuters vanaf een bepaalde leeftijd leerplichtig zijn.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig registreren

Geboortejaar

In de onderstaande tabel zien we de problematische afwezigheden volgens geboortejaar.

Geboortejaar	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
2008	1	0,18
2007	452	0,63
2006	379	0,55
2005	293	0,44
2004	290	0,45
2003	253	0,41
2002	260	0,43
2001	183	1,98
2000	29	2,61
1999	1	10
Totaal	2.141	0,50

Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld volgens geboortejaar

Bij de kinderen geboren in 2007 is het aantal registraties het hoogst. Een deel van die zesjarigen zit nog in het kleuteronderwijs. Sommige ouders zijn er zich waarschijnlijk niet altijd van bewust dat hun kinderen ook dan leerplichtig zijn. Ook bij de kinderen geboren in 2006 is het aantal registraties opvallend hoger dan bij de iets oudere kinderen. Bij een vergelijking van het aantal registraties ten opzichte van de hele schoolbevolking valt het vooral op dat de kinderen met geboortejaar 1999, 2000 en 2001 verhoudingsgewijs vaker ongewettigd afwezig zijn. De kinderen van die drie geboortejaren hebben al de leeftijd om in het secundair te zitten.

Geslacht

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de problematische afwezigheden opgedeeld volgens het geslacht van de leerling.

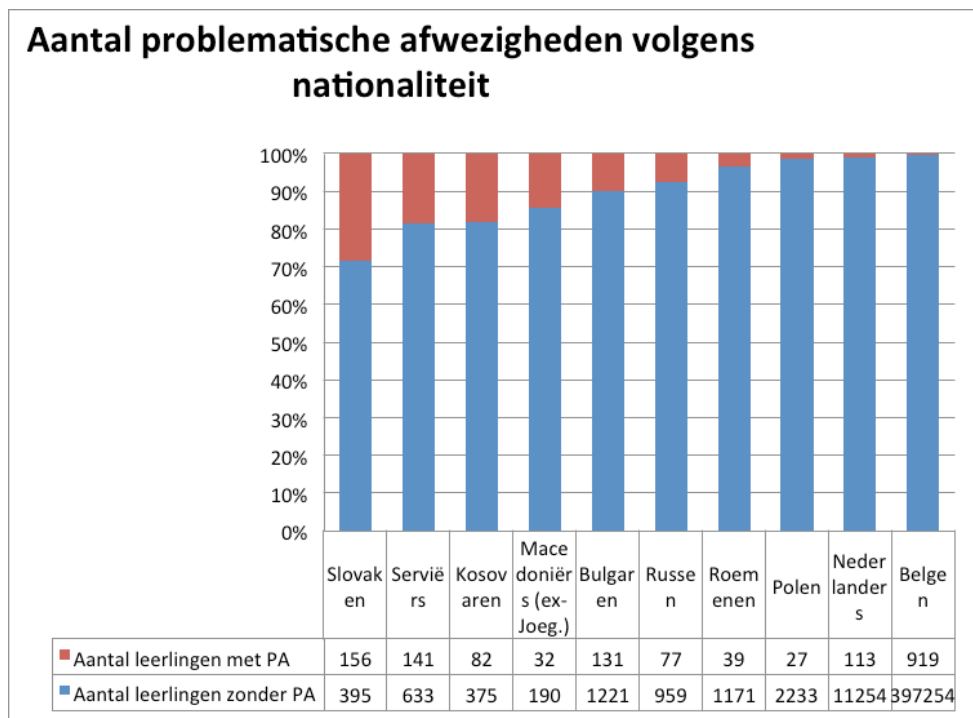
Geslacht	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
Jongens	1.204	0,54
Meisjes	937	0,44
Totaal	2.141	0,50

Tabel 46: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden opgedeeld volgens geslacht

Het percentage van jongens met een registratie van problematische afwezigheid ligt hoger dan het percentage bij de meisjes.

Nationaliteit

De volgende grafiek vergelijkt per nationaliteit het aantal kinderen met minstens 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid met het aantal kinderen met minder dan 30 halve dagen afwezigheid. De grafiek bevat alleen de top tien van meest voorkomende nationaliteiten met een registratie van problematische afwezigheid. Opgelet, een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit, ongeacht de etnische afkomst.

Figuur 9: Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het percentage registraties problematische afwezigheid hoger ligt bij kinderen met een Oost-Europese nationaliteit.

Woonplaats

De volgende tabel geeft een beeld van het aantal problematische afwezigheden per provincie. Hoewel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geen provincie is, zijn ook deze gegevens in de statistiek opgenomen. Daarnaast zijn er nog een aantal leerlingen die niet in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen. Zij vormen de categorie 'andere':

Provincie	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	757	0,63
Oost-Vlaanderen	642	0,65
West-Vlaanderen	261	0,37
Limburg	173	0,32
Vlaams-Brabant	173	0,25
B.H.G.	106	0,67
Andere	29	0,51
Totaal	2.141	0,50

Tabel 47: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden per provincie

De leerlingen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen zijn verhoudingsgewijs het vaakst ongewettigd afwezig. Daarnaast zijn de percentages in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen duidelijk minder gunstig dan in de provincies Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen en Limburg.

Hieronder ziet u de opdeling van de problematische afwezigheden volgens verstedelijkingsgraad⁴⁹ van de woonplaats van de leerling.

Gewest	Verstedelijkingsgraad	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	Grootsteden	781	1,47
	Regionale centrumsteden	350	0,67
	Kleine steden	331	0,39
	Stedelijke rand	128	0,22
	Overgangsgebied	283	0,29
	Platteland	132	0,20
B.H.G.		106	0,67
Andere		30	0,37
Totaal		2.141	0,50

Tabel 48: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats

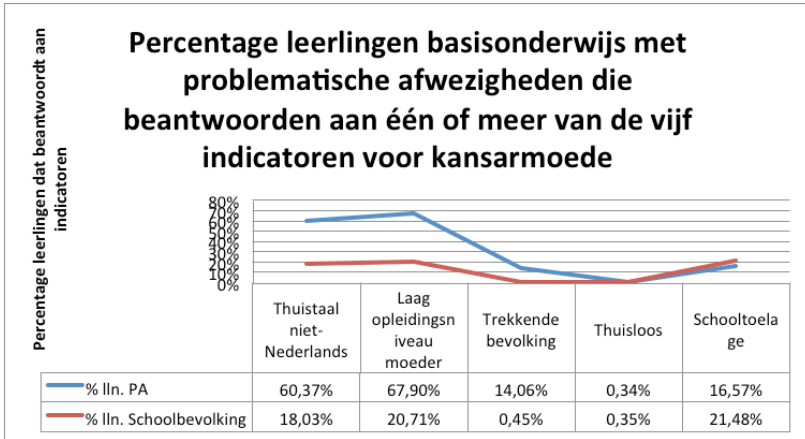
Net zoals de voorbije schooljaren wonen de meeste leerlingen met minstens 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid in verstedelijkte gebieden⁵⁰.

49 Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

50 Ministerie van Onderwijs en Vorming, Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2009-2010. Brussel, 2011; Ministerie van Onderwijs en Vorming, Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012; Ministerie van Onderwijs en Vorming, Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013; Ministerie van Onderwijs en Vorming, Wie is er niet als de schoolbel rinkel? Evaluatie 2012-2013. Brussel 2014.

Indicatoren kansarmoede

De volgende tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon basisonderwijs die scholen registreren als problematisch afwezig, beantwoordt aan de kansarmoede-indicatoren.

Figuur 10: Percentage leerlingen basisonderwijs met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de vijf indicatoren voor kansarmoede

Het percentage leerlingen dat scoort op de indicatoren thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en trekkende bevolking is duidelijk hoger bij de leerlingen met 30 B-codes dan bij de totale schoolbevolking. Bij de indicator thuisloos ligt het percentage leerlingen dat geregistreerd is als problematisch afwezig ongeveer op hetzelfde niveau als het percentage van de totale schoolbevolking. Bij de indicator schooltoelage ligt het percentage van leerlingen dat geregistreerd is als problematisch afwezig lager dan het percentage van de totale schoolbevolking.

51 Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig registreren

De volgende tabel bevat een opdeling van het aantal problematische afwezigheden per hoofdstructuur.

Hoofdstructuur	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
Gewoon kleuteronderwijs	198	5,66
Buitengewoon kleuteronderwijs	22	5,35
Gewoon lager onderwijs	1.363	0,34
Buitengewoon lager onderwijs	558	1,97
Totaal	2.141	0,50

Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Het gewoon kleuteronderwijs telt het hoogste percentage leerlingen met minstens 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid. Voor 5,66% van de leerplichtige kleuters gebeurde een registratie problematische afwezigheid. Voor het lager onderwijs zijn er procentueel meer registraties van problematische afwezigheid in het buitengewoon onderwijs dan in het gewoon onderwijs

Tabel 8 illustreert de verdeling van het aantal registraties problematische afwezigheid over de leerjaren van het gewoon lager onderwijs.

Leerjaar	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
1e leerjaar	448	0,59
2e leerjaar	263	0,37
3e leerjaar	230	0,34
4e leerjaar	188	0,29
5e leerjaar	147	0,24
6e leerjaar	87	0,15
Totaal	1.363	0,34

Tabel 50: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs volgens leerjaar

Binnen het gewoon lager onderwijs gebeuren in het eerste leerjaar de meeste registraties problematische afwezigheid. Het aantal registraties vermindert naarmate de leerlingen in een hoger leerjaar zitten. Dat wijst er mogelijk op dat de oorzaak voor spijbelen in het lager onderwijs vooral gezocht moet worden bij de ouders en niet bij de kinderen. Een aantal ouders lijkt niet altijd overtuigd van het regelmatig naar school gaan als de kinderen nog jong zijn. Verder en diepgaander onderzoek is noodzakelijk om dat al dan niet te bevestigen.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Als we bekijken in welke maand leerlingen hun 30 halve dagen B-codes verzamelen, dan krijgen we het volgende beeld.

Maand	1ste B-code		10de B-code		30ste B-code	
	Aantal	%	Aantal	%	aantal	%
September	1.110	51,84	449	20,97	229	10,70
Oktober	429	20,04	303	14,15	132	6,17
November	220	10,28	372	17,38	159	7,43
December	108	5,04	258	12,05	165	7,71
Januari	123	5,74	323	15,09	271	12,66
Februari	51	2,38	153	7,15	230	10,74
Maart	50	2,34	128	5,98	191	8,92
April	35	1,63	78	3,64	139	6,49
Mei	13	0,61	53	2,48	264	12,33
Juni	2	0,09	24	1,12	361	16,86
Totaal	2.141	100	2.141	100	2.141	100

Tabel 51: Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden

De helft van de eerste B-codes wordt al verzameld in de maand september. Ook de tiende B-code wordt vooral verzameld in het eerste trimester van het schooljaar. Bijna een derde van het aantal dertigste B-codes wordt eveneens in het eerste trimester verzameld. In januari en maart is er een duidelijke piek van leerlingen die hun dertigste B-code verzamelen. In april ligt het aantal registraties lager. In deze maand viel dan ook de paasvakantie.

3.2. Zorgwekkende dossiers

Als blijkt dat de vele inspanningen van zowel de school als het clb niets uithalen, dan kunnen zij dat aan AgODi melden als een zorgwekkend dossier. AgODi verstuurt dan een waarschuwende brief naar de ouders. Als het nodig is, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur.

Voor het schooljaar 2013-2014 waren er negentien meldingen van zorgwekkende dossiers, waarvan zeventien in het gewoon onderwijs en twee in het buitengewoon onderwijs. Het aantal zorgwekkende dossiers is heel beperkt in vergelijking met het aantal meldingen problematische afwezigheden (0,89%).

In zestien dossiers stuurde AgODi een brief naar de ouders. De school en het clb kregen telkens een kopie van die brief. Voor zes van die dossiers werd het dossier aan de procureur bezorgd, omdat er na het versturen van de brief aan de ouders geen beterschap werd vastgesteld.

Tabel 11 geeft een beeld van het aantal zorgwekkende dossiers per geboortjaar. Aangezien er hier sprake is van erg kleine aantallen, is het moeilijk om hierover conclusies te trekken.

Geboortjaar	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheid
2007	4	0,88
2006	3	0,79
2005	5	1,71
2004	1	0,34
2003	3	1,19
2002	0	0
2001	2	1,09
2000	1	3,45
Totaal	19	0,89

Tabel 52: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortjaar

4. Besluit

Het aandeel van de leerlingen in het basisonderwijs die onregelmatig naar school gaan, is heel beperkt. Tijdens het schooljaar 2103-2014 waren 2.141 leerlingen (0,50%) minstens 30 halve schooldagen ongewettigd afwezig.

De jongste leerlingen, de zesjarigen zijn het sterkst vertegenwoordigd in de groep met leerlingen met minstens 30 halve dagen ongewettigde afwezigheid. Bij de kinderen die twaalf jaar of ouder zijn, is het probleem verhoudingsgewijs het grootst. Wat het aantal registraties betreft, valt een daling op naarmate de leerjaren vorderen. Dat wijst erop dat de oorzaak van spijbelen in het lager onderwijs mogelijk moet worden gezocht bij de ouders en niet bij de kinderen zelf.

Op het vlak van problematische afwezigheden scoort het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het slechtst, gevolgd door de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. De leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn, wonen vooral in verstedelijkte gebieden en hebben in verhouding vaker een Centraal- of Oost-Europese nationaliteit. Jongens zijn hierbij iets sterker vertegenwoordigd dan meisjes.

De leerlingen die doorgestuurd worden met minstens 30 B-codes scoren vaker op de kansarmoede-indicatoren thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau van de moeder en behorend tot de trekkende bevolking. Bij de indicatoren schooltoelage en thuisloos is dat niet het geval.

3.B. Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs⁵². In dit besluit onderscheiden we drie categorieën van afwezigheden:

⁵² Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs.

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we de laatste categorie. In eerste instantie is de school verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden. De samenwerking met het clb is daarbij essentieel. Het clb ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf tien halve dagen problematische afwezigheden moet het clb verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Als dat nodig is, kunnen scholen het clb ook sneller inschakelen. Het clb start een traject op met een dubbel doel, het traject moet voorkomen dat de afwezigheden resulteren in een schoolse achterstand en dat de minderjarige leerling niet meer voldoet aan de reglementering inzake de leerplicht.

Problematische afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school de correcte code gebruikt bij een afwezigheid en bekijken of de school voldoende begeleidingsinspanningen levert. Is dat laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dat betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een diploma of getuigschrift.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen staat verder vermeld dat een school AgODi ervan op de hoogte moet brengen zodra een leerling 30 halve dagen problematisch afwezig is. Tot voor schooljaar 2013-2014 werd deze informatie aan AgODi bezorgd via een elektronische zending. Sinds schooljaar 2013-2014 registreren de scholen alle afwezigheidscodes in DISCIMUS. Die gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het ministerie van Onderwijs en Vorming. De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op deze registraties. De meeste gegevens in dit rapport zullen nog steeds het aantal leerlingen dat minstens 30 halve dagen afwezig was betreffen. We voegen echter ook een aantal gegevens toe over het aantal leerlingen dat vijf, tien en vijftien halve dagen problematisch afwezig was.

Regelmatig aanwezig zijn op school is eveneens een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een schooltoelage. Leerlingen die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig zijn, moeten hun schooltoelage van dat tweede schooljaar terugbetalen⁵³.

Met de invoering van het stelsel van leren en werken⁵⁴ en het daaruit voortvloeiende voltijdse engagement⁵⁵ gelden voor de leerlingen van het deeltijds secundair onderwijs dezelfde termijnen wat betreft problematische afwezigheden als voor de leerlingen van het voltijds secundair onderwijs⁵⁶.

2. Procedure voor opvolging

Hierboven vermeldden we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen zijn onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Alleen zo kan men ook problematische

⁵³ Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18

⁵⁴ Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.

⁵⁵ Zie glossarium.

⁵⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 9 september 2011.

afwezigheden detecteren die misschien op het eerste gezicht gewettigd lijken. Zo moeten scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zo veel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel, ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het clb, een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen, waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Als de school een zorgwekkend dossier⁵⁷ meldt aan ons, bekijken we samen met de school en het clb of we een brief versturen. Als dat nodig is bezorgen we het dossier aan het parket.

Net zoals voor het basisonderwijs, geeft AgODi sinds het schooljaar 2010-2011 ook voor het secundair onderwijs zorgwekkende dossiers van leerlingen die wonen in Nederland en schoollopen in België door aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In het schooljaar 2013-2014 is er echter geen enkel zorgwekkend dossier gemeld van een leerling die in Nederland woont.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Algemeen

Tijdens de voorbije schooljaren werden de cijfers weergegeven op een moment dat er nog steeds kwaliteitscontroles door AgODi plaatsvonden. In dit rapport worden de cijfers opgenomen nadat deze controles werden afgerond. De registraties van de problematische afwezigheden gebeuren sinds schooljaar 2013-2014 niet meer via een elektronische zending, maar via de registratie van de afwezigheden in Discimus. Voor het schooljaar 2013-2014 is het weergegeven aantal problematische afwezigheden hierdoor vollediger. Een vergelijking tussen het schooljaar 2013-2014 en de voorgaande schooljaren is dus niet langer vanzelfsprekend. We nemen de cijfers van de voorbije schooljaren daarom niet op in dit rapport.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande aantallen betrekking op het aantal registraties problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen.

Hieronder ziet u het aantal problematische afwezigheden tijdens het schooljaar 2013-2014. We baseren ons wat de totale leerlingenpopulatie betreft op de gegevens van 1 februari.

	2013-2014
Aantal registraties problematische afwezigheden	6.756
% t.o.v. schoolbevolking	1,7%

Tabel 53: Aantal registraties problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen in het schooljaar 2013-2014

⁵⁷ Zie glossarium.

2013-2014	
Aantal registraties problematische afwezigheden	10.489
% t.o.v. schoolbevolking	2,3%

Tabel 54: Aantal registraties problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen in het schooljaar 2013-2014

In schooljaar 2013-2014 waren er 6.756 leerplichtige leerlingen problematisch afwezig. Dit komt overeen met 1,7 % van de schoolbevolking. Wanneer we ook rekening houden met de niet-leerplichtige leerlingen, is 2,3 % van de schoolbevolking problematisch afwezig.

In de onderstaande tabel zien we de evolutie van het aantal scholen met problematische afwezigheden.

2013-2014	
Voltijds gewoon onderwijs	65,9
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	100,0
Buso	82,4
Totaal	69,1

Tabel 55: Percentage registrerende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar in het schooljaar 2013-2014

In het voltijds gewoon onderwijs registreert zo'n 65% van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs registreert meer dan vier vijfde van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs registreren alle centra problematische afwezigheden aan AgODi.

In de onderstaande tabel vindt u het aantal registraties per hoofdstructuur.

Hoofdstructuur	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon onderwijs	3.670	1,0
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	2.050	41,1
Buitengewoon onderwijs	1.036	6,6
Totaal	6.756	1,7

Tabel 56: Registraties problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Er is een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor het percentage registraties. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs, waar meer dan 40% van de leerlingen als problematisch afwezig geregistreerd wordt, scoort een stuk hoger dan het voltijds gewoon en buitengewoon onderwijs.

Hieronder ziet u de aantallen problematische afwezigheden per provincie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ook in de tabel opgenomen hoewel het in feite geen provincie is. De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerlingen. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. school- bevol- king	Deeltijds beroeps- secundair onderwijs	% t.o.v. school- bevol- king	Buitenge- woon on- derwijs	% t.o.v. schoolbe- volking	Totaal	% t.o.v. school- bevol- king
Antwerpen	1.122	1,1	579	37,7	327	7,2	20.28	1,9
Vlaams- Brabant	426	0,7	184	48,8	75	4,6	685	1,2
Oost- Vlaanderen	933	1,1	598	46,1	309	8,5	1.840	2,1
West- Vlaanderen	435	0,7	351	37,4	146	4,8	932	0,1
Limburg	407	0,8	199	34,3	126	5,6	732	1,4
B.H.G.	270	0,6	116	61,1	31	9,9	417	4,4
Andere	77	1,2	23	33,8	22	6,3	122	1,8
Totaal	3.670	1,0	2.050	41,1	1.036	6,6	6.756	1,7

Tabel 58: Aantal registraties problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur

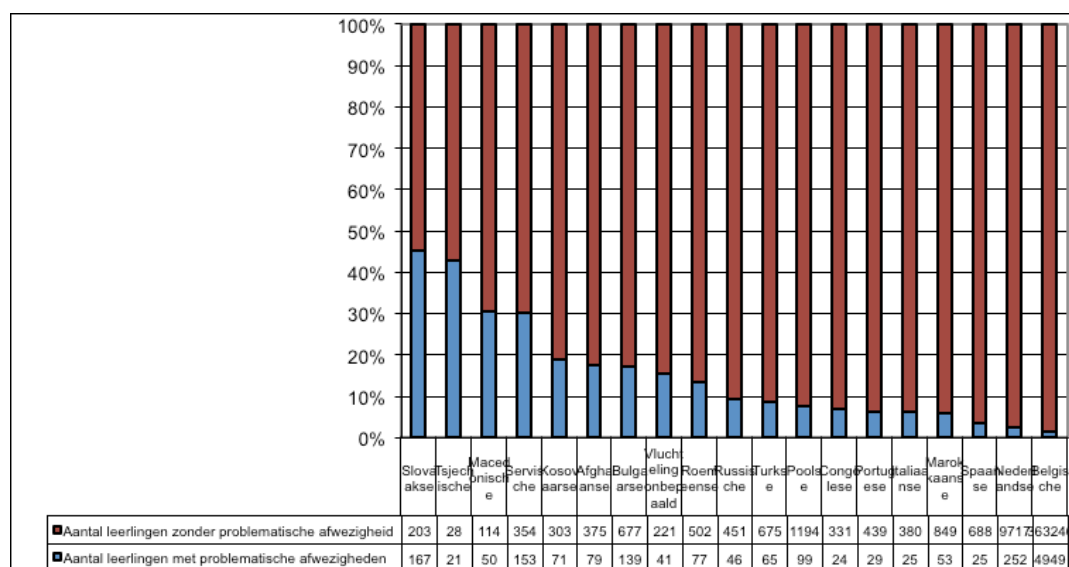
In Vlaanderen komen de meeste problematische afwezigheden voor in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Dat valt wellicht te verklaren door de aanwezigheid van grootsteden Antwerpen en Gent in deze provincies.

Het percentage problematisch afwezige leerlingen is het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het buitengewoon onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is daar meer dan 60% van alle leerlingen problematisch afwezig.

Verder in dit rapport (zie Tabel 59) zullen we zien dat leerlingen die in deze grootsteden wonen, vaker problematisch afwezig zijn.

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig registreren

Nationaliteit

Figuur 11: Registraties problematische afwezigheden volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek zijn de leerlingen met problematische afwezigheden ingedeeld volgens hun nationaliteit. Een Belg is hier een leerling met de Belgische nationaliteit⁵⁸, ongeacht de etnische afkomst.

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het percentage problematische afwezigheden hoger ligt bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Net zoals vorig schooljaar stellen we vast dat een onrustwekkend hoog aantal Slovaakse, Macedonische, Servische, Kosovoarse, Bulgaarse, Roemeense en Russische leerlingen problematisch afwezig is. Ook onder jongeren van verschillende andere nationaliteiten, zoals onder meer de Afghaanse jongeren, ligt het percentage problematische afwezigheden hoog.

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel leerlingen met een problematische afwezigheid de Belgische nationaliteit hadden en hoeveel leerlingen een andere nationaliteit hadden.

Nationaliteit	Registraties problematische afwezigheid	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	4.949	1,3
Niet-Belgische	1.807	7,0
Totaal	6.756	1,7

Tabel 59: Aantal problematische afwezigheden volgens nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen met een problematische afwezigheid. 7,0% van de leerlingen met een niet-Belgische nationaliteit waren problematisch afwezig. Het is mogelijk dat een aantal onder hen al verhuisd was naar het buitenland, maar toch nog door de school werd geregistreerd als problematisch afwezig.

⁵⁸ We nemen alleen de 20 meest voorkomende nationaliteiten op in deze grafiek.

Geslacht

In de onderstaande tabel ziet men de registraties ingedeeld volgens het geslacht van de leerlingen.

Geslacht	Voltijds		Deeltijds		Buso		Totaal	
	Registraties PA	% t.o.v. schoolbev.	Registraties PA	% t.o.v. schoolbev.	Registraties PA	% t.o.v. schoolbev.	Registraties PA	% t.o.v. schoolbev.
M	1.905	1,0	1.363	40,8	636	6,2	3.904	1,9%
V	1.765	0,9	6.87	41,7	400	7,4	2.852	1,5%
Totaal	3.670	1,0	2.050	41,1	1.036	6,6	6.756	1,7%

Tabel 60: Registraties problematische afwezigheden volgens geslacht

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes. Bovenstaande percentages tonen aan dat dit maar gedeeltelijk klopt. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs is het percentage meisjes met een problematische afwezigheid groter dan het percentage jongens. In het voltijds gewoon onderwijs is er een klein verschil tussen de percentages voor meisjes en jongens. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig. Ook tegenover de hele schoolbevolking zijn jongens iets meer problematisch afwezig dan meisjes.

Geboortejaar

De onderstaande tabel geeft zowel het aantal als het percentage registraties per geboortejaar weer.

Geboortejaar	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
2001 en later	159	0,3
2000	437	0,7
1999	735	1,1
1998	1.131	1,7
1997	1.739	2,5
1996	2.555	3,7
Totaal	6.756	1,7

Tabel 61: Registraties problematische afwezigheden volgens geboortejaar

Uit de bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat het percentage registraties bij leerplichtige leerlingen stijgt met de leeftijd. De meerderheid van de geregistreerde leerlingen zijn zestien- en zeventienjarigen. Dat is een vaststelling die schooljaar na schooljaar dezelfde blijft.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel blijkt of leerlingen die problematisch afwezig zijn vaker in een verstedelijkt⁵⁹ gebied wonen.

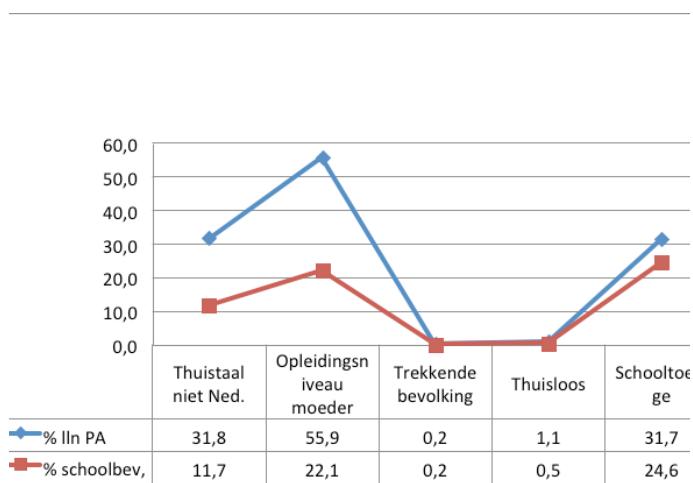
Gewest	Verstedelijkingsgraad	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
Vl. G.	Grootsteden	1.794	4,3
	Regionale centrumsteden	980	2,0
	Kleine steden	1.296	1,6
	Stedelijke rand	583	1,1
	Overgangsgebied	982	1,1
	Platteland	582	0,9
B.H.G.		417	4,4
Andere		122	1,8
Totaal		6.756	1,7

Tabel 62: Registraties problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

Indicatoren kansarmoede

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs die scholen registreren als problematisch afwezig, beantwoorden aan de kansarmoede- indicatoren.

Figuur 12: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede

⁵⁹ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

De cijfers geven aan dat jongeren met problematische afwezigheden beduidend hoger scoren op de meeste kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met problematische afwezigheden: bij bijna een derde van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Een gelijkaardige oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: meer dan 55% van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

Jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking' zijn niet meer problematisch afwezig. In verhouding zijn er wel meer problematisch afwezige jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor bijna een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de problematisch afwezige leerlingen ligt dit aantal iets hoger met 31,7%.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die scholen als problematisch afwezig registreren

De verhoudingen binnen de verschillende onderwijsvormen van het voltijds gewoon onderwijs komen naar voren in de onderstaande tabel. De eerste graad en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen, maar kunnen niet ondergebracht worden in de verschillende onderwijsvormen.

Onderwijsvorm	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	847	0,6
ASO	140	0,1
BSO	2.004	4,1
TSO	415	0,6
KSO	48	0,9
Onthaalklas	216	9,6
Totaal	3.670	1,0

Tabel 63: Registraties problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs

Meer dan de helft van de registraties zijn afkomstig uit het beroepsonderwijs. Ook procentueel bekeken zitten er meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen. In tweede instantie volgt het kunstonderwijs. Het percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het ASO is heel klein en ook in het technisch onderwijs ligt dit met 0,6% van de schoolbevolking vrij laag.

De percentages problematisch afwezige leerlingen in het onthaalonderwijs liggen heel hoog.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal registraties weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	215	0,2
B-stroom	632	3,1

Tabel 64: Registraties problematische afwezigheden in de eerste graad

Het percentage registraties in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er veel meer registraties in de B-stroom dan in de A-stroom.

Studiegebied⁶⁰ (tweede en derde graad)

	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	7	14,9
Decoratieve technieken	81	6,4
Lichaamsverzorging	283	5,5
Mode	43	3,2
Auto	41	2,8
Handel	612	2,4
Toerisme	42	2,3
Bouw	68	2,1
Ballet	1	1,9
Mechanica-elektriciteit	415	1,8
Hout	109	1,8
Voeding	82	1,7
Personenzorg	536	1,5
Fotografie	3	1,2
Podiumkunsten	12	1,0
Land- en tuinbouw	46	1,0
Beeldende kunsten	35	0,9
Grafische communicatie en media	14	0,8
Maritieme opleidingen	1	0,6
Koeling en warmte	2	0,4
Sport	25	0,3
Chemie	9	0,2
Algemeen secundair onderwijs	140	0,1
Totaal	2.430	0,7

Tabel 65: Registraties problematische afwezigheden volgens studiegebied

⁶⁰ Zie glossarium.

De studiegebieden Juwelen en Decoratieve Technieken worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwezigheden. Dat is analoog met voorgaande schooljaren. Ook binnen het studiegebied Lichaamsverzorging zijn er, zoals tijdens de afgelopen schooljaren, relatief veel problematische afwezigheden. De studiegebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten, zijn het ASO (0,1%), Sport (0,3%) en, binnen het TSO Chemie (0,2%).

Schoolse vertraging

Het is te verwachten dat leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn schoolse vertraging oplopen.

Of er een samenhang is, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal registraties	% tov aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
4 j. of meer vertraging	6	0,2	0,7
3 j. vertraging	135	3,9	17,5
2 j. vertraging	809	23,6	7,7
1 j. vertraging	1.651	48,1	2,2
Geen vertraging	833	24,3	0,3
Totaal	3.434	100,0	0,9

Tabel 66: Schoolse vertraging bij leerlingen die geregistreerd werden als problematisch afwezig

Op basis van de bovenstaande cijfers vermoeden we dat er een samenhang is tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Meer dan 75% van de leerlingen die geregistreerd worden als problematisch afwezig, liepen minstens 1 jaar vertraging op. Ter vergelijking, 28,9% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs heeft in het schooljaar 2013-2014 een schoolse vertraging van minstens 1 jaar opgelopen⁶¹.

Leerlingen met eerdere registraties

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren op rij geregistreerd worden als problematisch afwezig.

Geregistreerd in het schooljaar	Aantal registraties	%
Alleen 2013-2014	4.649	68,8
2013-2014 en 2012-2013	1.383	20,5
2013-2014, 2012-2013 en 2011-20123	724	10,7
Totaal	6.756	100,0

Tabel 67: Verschillende schooljaren op rij geregistreerd als problematisch afwezig

⁶¹ Ministerie van Onderwijs en Vorming, Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2013-2014. Brussel, 2014.

Bijna een derde van de geregistreerde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij geregistreerd als problematisch afwezig. Van de leerlingen onder hen die recht hebben op een schooltoelage wordt de toelage teruggevorderd.

Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Om na te gaan binnen welke termijn leerlingen B-codes sprokkelen, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	1 e B-code		10 e B-code		30 e B-code	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
September	4.260	63,1	947	14,0	130	1,9
Oktober	1.458	21,6	1.561	23,1	365	5,4
November	513	7,6	1.500	22,2	651	9,6
December	158	2,3	699	10,3	472	7,0
Januari	191	2,8	925	13,7	841	12,4
Februari	89	1,3	560	8,3	954	14,1
Maart	45	0,7	294	4,4	808	12,0
April	27	0,4	140	2,1	593	8,8
Mei	15	0,2	110	1,6	1.085	16,1
Juni	0	0,0	20	0,3	857	12,7
Totaal	6.756	100,0	6.756	100,0	6.756	100,0

Tabel 68: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden

Het is opvallend dat meer dan 60% van de leerlingen met een registratie problematische afwezigheden al een eerste B-code laat optekenen in de maand september. Bijna 95% van de leerlingen met een registratie problematische afwezigheden is tijdens het eerste trimester een eerste keer onwettig afwezig.

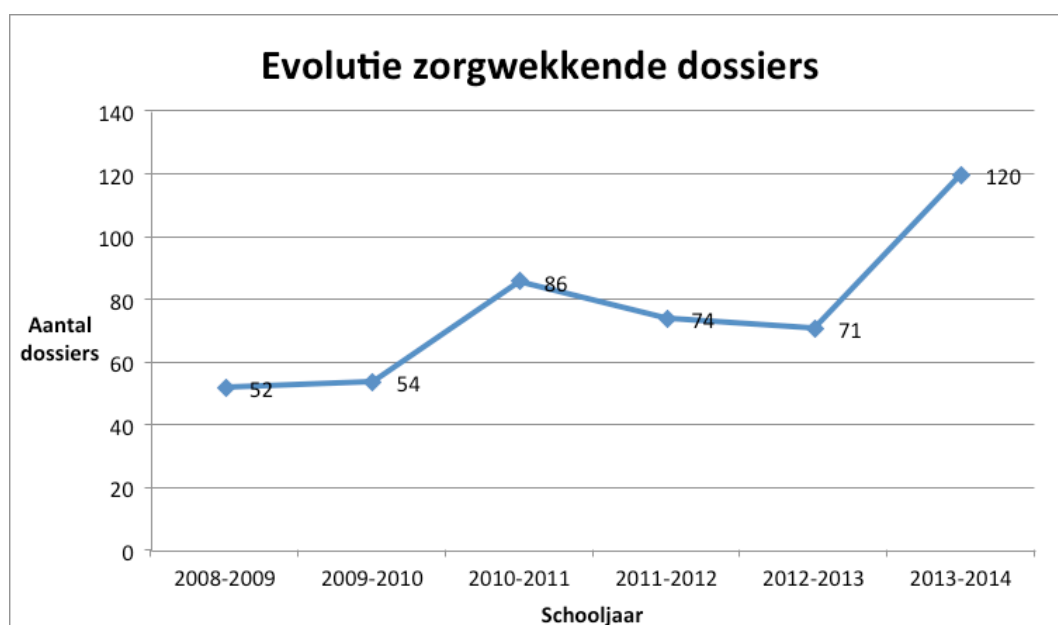
Bijna zeven op tien van de leerlingen met een registratie problematische afwezigheid verzamelt in de loop van het eerste trimester tien B-codes. Dat is een cruciaal moment, omdat de school verplicht is om vanaf dan het clb in te schakelen.

Bijna een kwart van de leerlingen met problematische afwezigheden is voor de kerstvakantie al 30 halve dagen of meer problematisch afwezig geweest. Vanaf januari komen er maandelijks nog honderden leerlingen bij. In april worden er in verhouding minder bijkomende leerlingen met 30 B-codes geregistreerd, maar dat is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de paasvakantie in deze maand valt.

3.2 Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

Onder zorgwekkende dossiers verstaan we die dossiers waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als er volgens de school of het clb sprake is van een zorgwekkend dossier, hebben zij de mogelijkheid om het dossier aan AgODi over te maken. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het clb en eventuele externe hulpverleningsdiensten, en een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het clb eerst een waarschuwend brief verstuurd. Daarin wijzen we de ouders op de eventuele strafrechtelijke sancties als ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

Figuur 13: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

In 2013-2014 waren er 120 ingestuurde dossiers. Dat is een sterke stijging ten opzichte van vorig schooljaar.

Het aantal zorgwekkende dossiers blijft niettemin heel beperkt ten opzichte van het totale aantal leerlingen met problematische afwezigheden, het gaat om 1,8% t.o.v. het totaal aantal registraties problematische afwezigheid.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal registraties
Voltijds gewoon onderwijs	77	2,1
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	24	1,2
Buso	13	1,3
Andere	6	/
Totaal	120	1,8

Tabel 69: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Voor zorgwekkende dossiers geldt dat zij het best zo veel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, clb's, hulpverleningsinstanties, politie en Justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is een van de acties waaraan gewerkt werd in het kader van het spijbelactieplan.

Voor 50 van deze dossiers verstuurd we alleen brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Zowel het clb als de school brengen we op de hoogte van de ondernomen stappen en bezorgen we een kopie van de verstuurde brieven. De dossiers waarbij, na overleg met de school of het clb, geen vooruitgang wordt vastgesteld, maken we over aan de parketten. Er zijn uiteindelijk 55 dossiers aan de procureurs overgemaakt. Voor de andere zestien gevallen bleken er, na contact met het clb, geen acties nodig vanuit AgODi.

Geboortejaar	Aantal registraties	% t.o.v. schoolbevolking
2001 en later	159	0,3
2000	437	0,7
1999	735	1,1
1998	1.131	1,7
1997	1.739	2,5
1996	2.555	3,7
Totaal	6.756	1,7

Geboortejaar	Aantal dossiers	% t.o.v. aantal registraties
2001	13	8,2
2000	4	0,9
1999	21	2,9
1998	23	2,0
1997	35	2,0
1996	21	0,8
1995	3	0,2
Totaal	71	1,2

Tabel 70: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar

In tegenstelling tot de registraties van problematische afwezigheden gaat het bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere leerlingen. Deze leerlingen vertonen het hoogste percentage ten opzichte van het totale aantal registraties. Alleen voor dertienjarige leerlingen werden er minder zorgwekkende dossiers ingediend. Scholen oordelen in het algemeen bij jongere leerlingen dus sneller dat de situatie zorgwekkend is.

3. Besluit

Een heel beperkt deel van de leerlingen in het secundair onderwijs gaat niet regelmatig naar school. Tijdens het schooljaar 2013-2014 waren er 6.756 (1,7%) registraties van leerplichtige jongeren die minstens 30 halve dagen ongewettigd afwezig waren.

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is immers van cruciaal belang dat deze leerlingen zo veel mogelijk lokaal en in eerste instantie door de school en het clb opgevolgd worden. Onze taak bestaat vooral uit het verzamelen van beleidsinformatie.

Het is niet mogelijk om op basis van dit rapport een vergelijking te maken tussen het aantal problematische afwezigheden in schooljaar 2013-2014 en het aantal tijdens de voorbije schooljaren (zie p. 61). Wel kunnen we het profiel beschrijven van de leerlingen die problematisch afwezig blijven van school. Jongens zijn procentueel gezien vaker afwezig dan meisjes. In het deeltijds en buitengewoon secundair onderwijs zijn meisjes procentueel gezien echter vaker afwezig dan hun mannelijke medeleerlingen. Ook leerlingen die niet de Belgische nationaliteit hebben procentueel gezien meer problematisch afwezig dan Belgen. Dat geldt vooral voor leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. De geregistreerde leerlingen zijn vooral zeventienjarigen en ze wonen voornamelijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Gent of Antwerpen. De meeste problematische afwezigheden noteren we in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

In het deeltijds secundair onderwijs was meer dan 40% van de leerlingen problematisch afwezig. Binnen het voltijds gewoon onderwijs zien we vooral problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs en de B-stroom van de eerste graad en het onthaalonderwijs.

Er blijkt ook een samenhang te zijn tussen problematisch afwezig blijven van school en schoolse vertraging. Meer dan drie vierde van de problematisch afwezige leerlingen heeft één of meer schooljaren schoolse vertraging opgelopen.

Waar mogelijk proberen we scholen en clb's te ondersteunen in die dossiers die werkelijk vastgelopen zijn. Zowel bij leerlingen van wie de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd worden als bij leerlingen die zich na een definitieve uitsluiting niet opnieuw inschrijven, sturen we op vraag van de school of het clb een brief naar de ouders of maken we het dossier over aan het parket.

Dergelijke dossiers blijven wel heel beperkt.

Hoofdstuk 4:

Tucht in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving rond tucht is terug te vinden in de codex secundair onderwijs⁶². Deze regelgeving is in maart 2014 gewijzigd als gevolg van het decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school.

Scholen kunnen tuchtmaatregelen nemen als de leerling de leefregels van de school zodanig schendt dat dit een gevaar of ernstige belemmering vormt voor het normale onderwijsgebeuren of voor de fysieke of psychische integriteit en veiligheid van de anderen op school. Onder tuchtmaatregelen vallen onder meer de tijdelijke en de definitieve uitsluiting. In afwachting van een tijdelijke of definitieve uitsluiting kan de leerling preventief worden geschorst als bewarende maatregel.

Bij een uitsluiting wordt aan de leerling het recht ontnomen om het geheel van de vorming werkelijk en regelmatig te volgen in de school of het centrum. In dit hoofdstuk zullen we alleen de definitieve uitsluitingen behandelen.

Definitief uitgesloten leerlingen blijven ingeschreven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is. In de tussentijd zijn ze van rechtswege gewettigd afwezig. De school kan een leerling die niet meer leerplichtig is en voor 30 juni definitief wordt uitgesloten, uitschrijven vanaf de tiende lesdag volgend op de uitsluiting.

2. Procedure voor opvolging

Scholen brengen AgODi op de hoogte van elke definitieve uitsluiting via een elektronische zending. Daarmee kunnen we systematisch beleidsinformatie over definitieve uitsluitingen verzamelen.

Net als de voorbije jaren blijft het, ondanks de inspanningen van directies, clb of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk om een school te vinden voor leerlingen die definitief uitgesloten worden. Dat heeft tot gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze er, als er geen opvang is, niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid door een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk is er in dat geval wel degelijk sprake van een problematische schoolloopbaan.

⁶² Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, art. 123/8-11.

Ouders of leerlingen die zich niet bereid tonen om een nieuwe school te zoeken, kunnen we op vraag van de school een brief sturen om hen te wijzen op de leerplicht en het leerrecht van de leerling. Tijdens het schooljaar 2013-2014 kreeg AgODi voor 64 leerlingen het bericht dat zij niet meewerkten bij de zoektocht naar een nieuwe school. Aan de ouders van deze leerlingen werd een brief gestuurd.

3. Resultaten

Algemeen

Tijdens de voorbije schooljaren werden de cijfers weergegeven op een moment dat er nog steeds kwaliteitscontroles door AgODi plaatsvonden. In dit rapport worden de cijfers opgenomen nadat deze controles werden afgerond. Voor het schooljaar 2013-2014 is het weergegeven aantal definitieve uitsluitingen hierdoor vollediger. Een vergelijking tussen het schooljaar 2013-2014 en de voorgaande schooljaren is dus niet mogelijk. We nemen de cijfers van de voorbije schooljaren daarom niet op in dit rapport.

Tenzij anders aangegeven hebben de onderstaande cijfers betrekking op het aantal meldingen van definitieve uitsluiting van leerplichtige leerlingen.

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen weer tijdens de afgelopen drie schooljaren.

	2013-2014
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	2.862
% t.o.v. schoolbevolking	0,7

Tabel 71: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2011-2012 tot en met het schooljaar 2012-2013

Tijdens schooljaar 2013-2014 werden er 2.862 meldingen van definitieve uitsluiting voor leerplichtige leerlingen gedaan.

Net als voor de problematische afwezigheden, hebben de verificateurs bij hun jaarlijkse controle aandacht voor de uitgesloten leerlingen. De verificatie spoort de scholen aan om ook hun uitgesloten leerlingen tijdig door te sturen.

In de onderstaande tabel vindt u het aantal meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen.

	2013-2014
Aantal meldingen definitieve uitsluitingen	3.277
% t.o.v. schoolbevolking	0,7

Tabel 72: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2010-2011 tot en met het schooljaar 2012-2013

In de onderstaande tabel geven we per hoofdstructuur voor de afgelopen drie schooljaren weer hoeveel scholen definitieve uitsluitingen meldden.

2013-2014	
Voltijds gewoon onderwijs	44,5
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	44,7
Buso	44,5
Totaal	44,5

Tabel 73: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2010-2011 tot en met het schooljaar 2012-2013

Het aantal meldende scholen bedroeg in het schooljaar 2013-2014 gestegen bijna 45% van alle scholen. Opvallend is dat het percentage meldende scholen in het voltijds gewoon secundair onderwijs, het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs quasi gelijk is.

Hieronder ziet u het aantal meldingen van definitieve uitsluitingen per provincie (het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is apart opgenomen hoewel het in feite geen provincie is). De aantallen zijn gebaseerd op de woonplaats van de leerling. Daarnaast zijn de cijfers opgesplitst per hoofdstructuur (voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs).

Provincie	Voltijds gewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Buitengewoon onderwijs	% t.o.v. schoolbevolking	Totaal	% t.o.v. schoolbevolking
Antwerpen	918	0,9	11	0,7	80	1,8	1.009	0,9
Vlaams-Brabant	328	0,6	10	2,7	22	1,4	360	0,6
Oost-Vlaanderen	478	0,6	12	0,9	56	1,5	546	0,6
West-Vlaanderen	315	0,5	9	1,0	34	1,1	358	0,5
Limburg	205	0,4	16	2,8	10	0,4	231	0,5
B.H.G.	303	3,4	2	1,1	3	1,0	308	3,3
Andere	47	0,7	1	1,5	2	0,6	50	0,7
Totaal	2.594	0,7	61	1,2	207	1,3	2.862	0,7

Tabel 74: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur

Absoluut bekeken komen de meeste definitieve uitsluitingen voor in de provincie Antwerpen. Meer dan een derde van alle definitief uitgesloten leerlingen gaat naar school in deze provincie.

Relatief gezien is het aantal definitieve uitsluitingen vrij gelijkmatig verdeeld over de provincies. Alleen wonen er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest relatief meer leerlingen die definitief worden uitgesloten. Opvallend is dat er in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in Vlaams-Brabant en Limburg relatief veel leerlingen definitief worden uitgesloten

Leerlinggebonden kenmerken van leerlingen die scholen als definitief uitgesloten melden

Nationaliteit

Nationaliteit	Meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
Belgische	2.435	0,7
Niet-Belgische	427	1,7
Totaal	2.862	0,7

Tabel 75: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie worden er meer leerlingen met een andere nationaliteit dan de Belgische definitief uitgesloten van school.

Geslacht

Geslacht	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen				% t.o.v. schoolbevolking			
	Voltijds		Deeltijds		Buso		Totaal	
M	2.035	1,1	56	1,7	173	1,7	2.264	1,1
V	559	0,3	5	0,3	34	0,6	598	0,3
Totaal	2.594	0,7	61	1,2	207	1,3	2.862	0,7

Tabel 76: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht

Deze cijfers tonen aan dat jongens vaker definitief worden uitgesloten dan meisjes. In verhouding worden er bijna vier keer zoveel jongens uitgesloten als meisjes. Zowel in het voltijds als in het deeltijds en buitengewoon onderwijs worden er in verhouding veel meer jongens uitgesloten. Ook in absolute cijfers is het aantal definitief uitgesloten jongens veel groter.

Geboortjaar

Geboortjaar	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
2001	133	0,3
2000	405	0,6
1999	645	1,0
1998	655	1,0
1997	584	0,8
1996	440	0,6
Totaal	2.862	0,7

Tabel 77: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortjaar

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat het aantal definitieve uitsluitingen in verhouding vrij gelijkmatig is verdeeld over de leeftijden heen, al zijn er iets meer veertien- en vijftienjarigen die definitief worden uitgesloten. Bij de twaalfjarigen zijn er wel beduidend minder leerlingen die wegens tucht van school uitgesloten worden.

Woonplaats

Gewest	Verstedelijkingsgraad	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
Vl. G.	grootsteden	723	1,7
	regionale centrumsteden	400	0,8
	kleine steden	448	0,6
	stedelijke rand	314	0,6
	overgangsgebied	389	0,4
	platteland	230	0,4
B.H.G.		308	3,2
Andere		50	0,8
Totaal		2.862	0,7

Tabel 78: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijkingsgraad⁶³

In de grootsteden Antwerpen en Gent en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen verhoudingsgewijs meer leerlingen die definitief uitgesloten worden.

Indicatoren kansarmoede

De onderstaande tabel geeft weer hoeveel procent van de leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van problematische afwezigheid, beantwoordt aan de kansarmoede-indicatoren.

	% leerlingen met definitieve uitsluiting	% van de totale schoolbevolking
Thuis taal niet-Nederlands	24,2	11,7
Laag opleidingsniveau van de moeder	39,2	22,1
Trekkende bevolking	0,5	0,2
Thuisloos	2,4	0,5
Schooltoelage	34,3	24,6

Tabel 79: Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede

⁶³ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

De cijfers geven aan dat jongeren met een definitieve uitsluiting beduidend hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren.

De jongeren die scoren op 'thuis taal niet-Nederlands' zijn verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd in de groep jongeren met een definitieve uitsluiting: bij bijna een kwart van deze leerlingen is de gezinstaal niet het Nederlands tegenover ongeveer één op tien leerlingen bij de totale schoolbevolking.

Eenzelfde oververtegenwoordiging zien we voor jongeren van wie de moeder een laag opleidingsniveau heeft: 39,2% van de jongeren tegenover minder dan een kwart van de jongeren bij de totale schoolbevolking.

We zien ook een verschil bij de jongeren die beantwoorden aan de indicator 'trekkende bevolking'. Wel zijn er in verhouding meer definitief uitgesloten jongeren die beantwoorden aan de indicator 'thuisloos'.

Voor ongeveer een kwart van alle schoolgaande jongeren krijgen de ouders een schooltoelage. Onder de definitief uitgesloten leerlingen gaat het om 48,7%.

Schoolloopbaan van leerlingen van wie scholen melden dat ze definitief uitgesloten werden

Hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Aantal meldingen definitief uitgesloten leerlingen	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds gewoon onderwijs	2.594	0,7
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	61	1,2
Buitengewoon onderwijs	207	1,3
Totaal	2.862	0,7

Tabel 80: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur

Het hoogste percentage leerlingen dat definitief uitgesloten wordt, zit in het buitengewoon onderwijs. Ook het deeltijds beroepssecundair onderwijs scoort hoger dan het voltijds gewoon onderwijs.

Onderwijsvorm

Hieronder bekijken we het aantal meldingen van definitief uitgesloten leerlingen in het voltijds gewoon onderwijs, opgesplitst naar de verschillende onderwijsvormen. Voor de volledigheid geven we ook de cijfers voor de onthaalklas en de eerste graad.

Onderwijsvorm	Aantal	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	973	0,7
ASO	72	0,1

BSO	1.200	2,5
TSO	333	0,4
KSO	5	0,1
Onthaalklas	11	0,5
Totaal	2.594	0,7

Tabel 81: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs

De meeste leerlingen die definitief uitgesloten worden (zowel in relatieve als in absolute cijfers), zitten in het BSO. Meer dan vier op tien definitief uitgesloten leerlingen zitten in het BSO. De percentages definitief uitgesloten leerlingen in het TSO en KSO liggen met 0,4 en 0,1 laag. Ook in het ASO zijn er relatief gezien zeer weinig definitieve uitsluitingen.

De eerste graad en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds gewoon onderwijs te schetsen.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal meldingen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	337	0,3
B-stroom	636	3,1

Tabel 82: Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad

Het percentage meldingen in de A-stroom is erg klein. In de B-stroom ligt het percentage een stuk hoger. Ook in absolute cijfers zijn er bijna dubbel zoveel meldingen in de B-stroom als in de A-stroom.

Studiegebied⁶⁴ (tweede en derde graad)

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Textiel	1	2,6
Toerisme	13	2,3
Juwelen	1	2,1
Decoratieve technieken	26	2,1
Voeding	93	2,0
Mechanica-elektriciteit	415	1,8
Handel	455	1,8
Fotografie	4	1,6
Auto	23	1,5
Hout	90	1,5
Bouw	42	1,3
Koeling en warmte	7	1,3
Maritieme opleidingen	2	1,1
Lichaamsverzorging	53	1,0
Grafische communicatie en media	16	1,0
Land- en tuinbouw	33	0,7
Personenzorg	206	0,6
Sport	42	0,6
Mode	7	0,5
Chemie	8	0,2
Beeldende kunsten	5	0,1
Totaal	1.529	0,4

Tabel 83: Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied

De studiegebieden Mechanica-Elektriciteit en Handel tellen zowel in absolute als in relatieve cijfers vrij veel definitieve uitsluitingen.

⁶⁴ Zie glossarium.

Schoolse vertraging bij leerlingen met een tuchtmaatregel

Of er een samenhang is tussen schoolse vertraging van leerlingen en uitsluitingen met een tuchtmaatregel, ziet u in de onderstaande tabel.

	Aantal meldingen	%	% t.o.v. schoolbevolking
3 j. of meer vertraging	54	2,1	6,8
2 j. vertraging	429	16,7	4,1
1 j. vertraging	1.385	53,9	1,8
Geen vertraging	702	27,3	0,3
Totaal	2.570	100,0	0,7

Tabel 84: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig

Leerlingen worden vaker definitief uitgesloten naarmate ze meer schoolse vertraging hebben opgelopen. Meer dan 70% van de leerlingen met een melding van definitieve uitsluiting heeft ten minste één jaar vertraging opgelopen. Zoals al eerder vermeld werd, heeft 28,9% van de totale schoolbevolking in het voltijds gewoon secundair onderwijs in het schooljaar 2013-2014 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen⁶⁵.

Leerlingen met eerdere meldingen

De onderstaande tabel maakt duidelijk hoeveel leerlingen verschillende schooljaren definitief werden uitgesloten.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Alleen 2012-2013	2.497	87,2
2012-2013 en 2011-2012	292	10,2
2012-2013, 2011-2012 en 2010-2011	73	2,6
Totaal	2.862	100,0

Tabel 85: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten

Een minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten. Van alle leerlingen die in het schooljaar 2013-2014 definitief werden uitgesloten, is slechts ongeveer een tiende ook in de voorgaande schooljaren definitief uitgesloten.

⁶⁵ Ministerie van Onderwijs en Vorming, Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2013-2014. Brussel, 2014.

Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Om na te gaan wanneer leerlingen definitief worden uitgesloten, hebben we de spreiding in de tijd bekeken.

Maand	Datum definitieve uitsluiting	
	Aantal	%
September	37	1,3
Oktober	130	4,5
November	187	6,5
December	142	5,0
Januari	284	9,9
Februari	263	9,2
Maart	267	9,3
April	163	5,7
Mei	120	4,2
Juni	1.269	44,3
Totaal	2.862	100,0

Tabel 86: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen

Het is opvallend dat bijna 45% van de leerlingen in juni definitief wordt uitgesloten. Een verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het feit dat scholen de mogelijkheid hebben om leerlingen uit te sluiten met ingang van 30 juni. In dat geval kan de leerling tot aan het einde van het schooljaar de lessen bijwonen en aan proefwerken deelnemen. Zo hoeft de uitsluiting niet noodzakelijk een zware hypotheek te leggen op de verdere schoolloopbaan van de leerling.

4. Besluit

In het schooljaar 2008-2009 werden meldingen van leerlingen die definitief uitgesloten werden voor het eerst elektronisch aan AgODi gemeld. In het schooljaar 2013-2014 meldden de scholen dat 2.862 leerlingen definitief waren uitgesloten. Het is niet mogelijk om op basis van dit rapport een vergelijking te maken tussen het aantal problematische afwezigheden in schooljaar 2013-2014 en het aantal tijdens de voorbije schooljaren (zie p. 79).

De meeste definitieve uitsluitingen doen zich verhoudingsgewijs voor in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de provincie Antwerpen. Er worden voornamelijk jongens uitgesloten. In verhouding worden er ook meer leerlingen met de niet-Belgische nationaliteit uitgesloten. Dat geldt eveneens voor jongeren die wonen in een (groot)stedelijk gebied. In het BSO en in de B-stroom van de eerste graad komen de meeste definitieve uitsluitingen voor. Er lijkt een samenhang te zijn tussen definitieve uitsluitingen en schoolse vertraging. Een heel kleine minderheid van leerlingen wordt verscheidene schooljaren op rij definitief uitgesloten.

Regelmatig gaat het om jongeren met zulke complexe problematieken dat binnen een schoolse context geen oplossing meer voorhanden is. Door de wachtlijsten in bijzondere jeugdbijstand en psychiatrie kan hun nood aan bijstand niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden vaak heel beperkt.

Leerplichtopvolging stopt niet aan de grenzen van Vlaanderen. Het is belangrijk dat er een goede samenwerking is met de Franse Gemeenschap, maar ook met onze buurlanden. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten wil daarom inzetten op samenwerking met onze buurlanden, en voornamelijk met Nederland.

Glossarium

A-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het tweede leerjaar van de eerste graad zitten.

Absoluut schoolverzuim: Schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

Ambtshalve afschrijving: De gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar het verblijft. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

Andere instellingen (cfr. leerplicht): Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen. Daaronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

Antwoord niet toereikend (controle op de leerplicht): Deze leerlingen hebben we noch teruggevonden in onze bestanden, noch hebben wij van ouders of gemeente een antwoord ontvangen waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoen.

Antwoord toereikend (controle op de inschrijvingen): Ofwel hebben we deze leerlingen teruggevonden in de bestanden met ingeschreven leerlingen ofwel hebben we een antwoord ontvangen van ouders of gemeenten waaruit blijkt dat de leerlingen aan de leerplicht voldoet.

B-stroom: Leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

Centrum deeltijdse vorming: Een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die door diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

Code B: Registratiecode voor problematische afwezigheden.

Code T: Registratiecode voor afwezigheden als gevolg van een tijdelijke of definitieve uitsluiting.

Collectief huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs: Het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

Hoofdstructuur: Dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

Huisonderwijs: Onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimeisen voldoen: enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene; anderzijds moet het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

Individueel huisonderwijs: Zie huisonderwijs.

Laattijdige inschrijving: Binnen het bestek van dit rapport worden hiermee de leerlingen bedoeld die zich pas na de derde schooldag inschrijven in een school van het Vlaams gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs.

Leerplichtcontrole (controle op de inschrijvingen): Controle uitgevoerd door het Agentschap voor Onderwijsdiensten, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, die op 1 september in het Vlaams Gewest wonen, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen.

Modulair onderwijs: Een aantal scholen organiseert experimenteel voltijds gewoon secundair onderwijs volgens een modulair stelsel. De opleidingen bestaan uit een aantal modules en worden georganiseerd per studiegebied, zonder opdeling in graden of leerjaren. Een verwijzing naar graden of leerjaren komt nog wel tot uiting op de studiebewijzen in het voltijds gewoon secundair onderwijs omwille van gelijkwaardigheid en gelijkvormigheid met het lineair onderwijs.

Nationaliteit: Hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen (personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

Onderwijsnetten: Traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het Gemeenschapsonderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achter-eenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een vzw).

Onderwijsniveau: Indeling van het leerplichtonderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

Onderwijsvormen (opdeling in de tweede, derde en vierde graad secundair onderwijs): Het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs (OKAN): Dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van die anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden de leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

Opleidingsvorm: Op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekte onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen worden ingericht volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen:

- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing (OV 1);
- het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiktmaking (OV 2);
- het buitengewoon secundair beroepsonderwijs (OV 3);
- het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling (OV 4).

Problematische afwezigheid: Een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders ...) werd ingediend. Dat wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd met een code B.

Regelmatische leerling: (algemeen) Leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de hele duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatische leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

Schoolse vertraging: Het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leerjaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dat de vertraging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboortjaar. Wie

ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

Studiegebied: Een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

Syntra: Opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren de opleidingsprogramma's zich in de leertijd, ook wel middenstandsopleiding of leercontract genoemd.

Thuislozen: Onder thuislozen worden de leerlingen verstaan die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband opgenomen zijn door een gezin of persoon, een voorziening of sociale dienst, vermeld in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990 inzake bijzondere jeugdbijstand en in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, met uitzondering van de internaten, gefinancierd of gesubsidieerd door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Time-out: Methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die daarvoor in aanmerking komen, zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsinspanningen hebben geleverd om de probleemsituatie te kenteren, maar die zodanig met problemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van Time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzieningen, bij voorkeur in de school en de onderwijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft Time-out tot doel bij de scholen veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

Trekkende bevolking: De binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwageneigenaren bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

Verstedelijkingsgraad: Voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dat is een classificatie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitengebied op basis van het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie waarbij het ruraal overgangsgebied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsgebied geclassificeerd. Zo krijgen we de volgende indeling:

- **grootsteden:** Antwerpen, Gent
- **regionale centrumsteden:** Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout
- **kleine steden:** Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt,

Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem

- **stedelijke rand:** Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edegem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem, Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Ter-vuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht
- **overgangsgebied:** Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobbendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruibeke, Laakdal, Lanaken, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zichem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal
- **platteland:** Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardooi, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Bertem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hooglede, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenaeken, Kortesseem, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeledede, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Lo-reninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkvorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm

(zie ook VRIND-classificatie op <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2009-07-01-vrind2009.aspx>).

Voltijds engagement: Combinatie van leren en werkplekieren voor de leerlingen van het DBSO en de leertijd. De combinatie van beide componenten bedraagt minimaal 28 uur per week. De component leren kan worden ingevuld via het DBSO of via de theoretische vorming binnen de leertijd. De invulling van de component werkplekieren is afhankelijk van de invulling van de component leren. In het DBSO kan de component werkplekieren worden ingevuld via arbeidsdeelname, via een brugproject of via een voortraject. In het DBSO kunnen beide componenten vervangen worden door een persoonlijk ontwikkelingsstraject.

Voltijds secundair onderwijs: Het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rato van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximale aantal wekelijkse lessen zoals wettelijk vastgesteld.

Vrije leerling (secundair onderwijs): Leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht

of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen, noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

Vrijstelling van de leerplicht: Bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, aan de leerling een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht worden toegekend. Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden, een vrijstelling van de leerplicht.

Zorgwekkend dossier: Dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Als de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het clb bekeken of er een brief verstuurd wordt. Als het nodig is, bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

Afkortingenlijst

AgODi: Agentschap voor Onderwijsdiensten

ASO: Algemeen Secundair Onderwijs

BaO: Basisonderwijs

BSO: Beroepssecundair Onderwijs

Buso: Buitengewoon Secundair Onderwijs

CABO: Commissie van Advies voor het Buitengewoon Onderwijs

CDV: Centra Deeltijdse Vorming

Clb: Centra voor Leerlingenbegeleiding

CMP: Centraal Meldpunt (Antwerpen)

DBSO: Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs

EDISON: Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en Onderwijs

GO: Gemeenschapsonderwijs

KSO: Kunstsecundair Onderwijs

LOP: Lokaal Overlegplatform

OKAN: Onthaalklas (onthaalonderwijs) voor Anderstalige Nieuwkomers

OV: Opleidingsvorm

PA: Problematische Afwezigheid

SES: Sociaal Economische Status

SO: Secundair Onderwijs

TSO: Technisch Secundair Onderwijs

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Overzicht van tabellen

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest 16

Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest 17

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest 18

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorsturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest 19

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor zes- tot zeventienjarigen in het Vlaams Gewest 19

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2013-2014 20

Tabel 7: Terugggevonden inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens onderscheid Belgische nationaliteit / niet-Belgische nationaliteit 22

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht 23

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortejaar 23

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens provincie 24

Tabel 11: Controle op inschrijvingen voor zes- tot en met zeventienjarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking 25

Tabel 12: Overzicht van het aantal verstuurde brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen 31

Tabel 13: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft 33

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht (niet-OKAN) 35

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar (niet-OKAN) 35

Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats (niet-OKAN) 36

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens provincie van de woonplaats (niet-OKAN) 36

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur (niet-OKAN) 39

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom 40

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm in het voltijds gewoon onderwijs	41
Tabel 21: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied in de tweede en derde graad van het voltijds gewoon onderwijs	42
Tabel 22: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het vorige schooljaar (niet-OKAN)	42
Tabel 23: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het huidige schooljaar (niet-OKAN)	42
Tabel 24: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)	43
Tabel 25: Leerlingen die zich verschillende keren uitschrijven en opnieuw inschrijven in de loop van het schooljaar volgens de frequentie van schoolveranderingen.	45
Tabel 26: Leerlingen die zich uitschrijven, maar zich niet onmiddellijk opnieuw inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim	46
Tabel 27: Leerlingen die zich uit- en inschrijven volgens de soort van wijziging	46
Tabel 28: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven volgens het moment van uitschrijving	47
Tabel 29: Leerlingen die in de maand van uitschrijving meerderjarig zijn of worden volgens de maand van uitschrijving	47
Tabel 30: Evolutie van in- en uitschrijvingen	48
Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens geslacht	50
Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens geboortjaar	50
Tabel 33: In- en uitschrijvingen volgens verstedelijgingsgraad van de woonplaats	51
Tabel 34: In- en uitschrijving volgens provincie van de woonplaats	51
Tabel 35: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur	53
Tabel 36: In- en uitschrijvingen volgens A- of B-stroom	53
Tabel 37: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm	54
Tabel 38: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied	54
Tabel 39: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het vorige schooljaar	56
Tabel 40: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan registraties problematische afwezigheden van het lopende schooljaar	56
Tabel 41: De schoolse vertraging van leerlingen die in- en uitschrijven (alleen het voltijds gewoon niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)	57
Tabel 42: Relatie tussen tijdigheid/laattijdigheid van de inschrijving en het verloop van het schooljaar	57

Tabel 43: Aantal en percentage registraties problematische afwezigheden	61
Tabel 44: Aantal en percentage registraties problematische afwezigheden in kleuter- en lager onderwijs	61
Tabel 45: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden, opgedeeld volgens geboortejaar	62
Tabel 46: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden opgedeeld volgens geslacht	62
Tabel 47: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden per provincie	63
Tabel 48: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens verstedelijkingsgraad van de woonplaats	64
Tabel 49: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur	65
Tabel 50: Aantal en percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het gewoon lager onderwijs volgens leerjaar	65
Tabel 51: Spreiding in de tijd van de problematische afwezigheden	66
Tabel 52: Aantal en percentage zorgwekkende dossiers, opgedeeld naar geboortejaar	67
Tabel 53: Aantal registraties problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met schooljaar 2013-2014	69
Tabel 54: Aantal registraties problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met schooljaar 2013-2014	70
Tabel 55: Percentage registrerende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2009-2010 tot en met schooljaar 2013-2014	70
Tabel 56: Registraties problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur	70
Tabel 57: Registraties problematische afwezigheden per aantal en per hoofdstructuur	71
Tabel 58: Aantal registraties problematische afwezigheden per provincie en per hoofdstructuur	71
Tabel 59: Aantal registraties problematische afwezigheden volgens nationaliteit	72
Tabel 60: Registraties problematische afwezigheden volgens geslacht	73
Tabel 61: Registraties problematische afwezigheden volgens geboortejaar	73
Tabel 62: Registraties problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking	74
Tabel 63: Registraties problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm in het voltijds secundair onderwijs	76
Tabel 64: Registraties problematische afwezigheden in de eerste graad	76
Tabel 65: Registraties problematische afwezigheden volgens studiegebied	77
Tabel 66: Schoolse vertraging bij leerlingen die geregistreerd werden als problematisch afwezig	77
Tabel 67: Verschillende schooljaren op rij geregistreerd als problematisch afwezig	78
Tabel 68: Spreiding in de tijd van problematische afwezigheden	78
Tabel 69: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur	80

Tabel 70: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar	81
Tabel 71: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen vanaf het schooljaar 2011-2012 tot en met het schooljaar 2012-2013	84
Tabel 72: Aantal meldingen definitieve uitsluitingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2010-2011 tot en met het schooljaar 2012-2013	84
Tabel 73: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2010-2011 tot en met het schooljaar 2012-2013	85
Tabel 74: Aantal meldingen van definitieve uitsluiting per provincie en per hoofdstructuur	85
Tabel 75: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per nationaliteit	86
Tabel 76: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geslacht	86
Tabel 77: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per geboortejaar	87
Tabel 78: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten volgens verstedelijkingsgraad	87
Tabel 79: Percentage leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs met een melding van definitieve uitsluiting die beantwoorden aan een of meer van de indicatoren voor kansarmoede	88
Tabel 80: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten per hoofdstructuur	88
Tabel 81: Meldingen van leerlingen die definitief werden uitgesloten in het voltijds gewoon onderwijs	89
Tabel 82: Meldingen leerlingen die definitief werden uitgesloten in de eerste graad	89
Tabel 83: Meldingen van definitieve uitsluitingen volgens studiegebied	90
Tabel 84: Schoolse vertraging bij leerlingen die geregistreerd werden als problematisch afwezig	91
Tabel 85: Verschillende schooljaren op rij definitief uitgesloten	91
Tabel 86: Spreiding in de tijd van definitieve uitsluitingen	92

Overzicht van figuren

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen	14
Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen	30
Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen	33
Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen volgens nationaliteit (niet-OKAN)	34
Figuur 5: Vergelijking gelijkekansenindicatoren bij totale schoolbevolking SO en bij leerlingen die zich laat-tijdig inschreven (niet-OKAN).	38
Figuur 6: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën	44
Figuur 7: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit	49
Figuur 8: Vergelijking gelijkekansenindicatoren tussen de verschillende categorieën in- en uitschrijvingen.	52
Figuur 9: Aantal en percentage problematische afwezigheden volgens nationaliteit	62
Figuur 10: Percentage leerlingen basisonderwijs met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede	64
Figuur 11: Registraties problematische afwezigheden volgens nationaliteit	72
Figuur 12: Percentage leerlingen met problematische afwezigheden die beantwoorden aan een of meer van de 5 indicatoren voor kansarmoede	75
Figuur 13: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers	80

Bronnen

Bibliografie

- DUQUET, N., GLORIEUX, I., LAURIJSSEN I. en VAN DORSSELAER, Y. Wit krijgt schrijft beter. Antwerpen, 2006.
- European Commission, Eurydice, & Eurostat. Key data on education in Europe 2005. Luxembourg, 2005.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim. Brussel, 2006.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming, Statistisch Jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2010-2011. Brussel.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010. Brussel, 2011.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2010-2011. Brussel, 2012.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2011-2012. Brussel, 2013.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2012-2013. Brussel, 2014.
- PERQUY, J. “Leerplicht vanuit de sociale dimensie”. Tijdschrift voor Onderwijsrecht en –Beleid, 1995-1996.
- UGent. Wiskundige geletterdheid bij 15-jarigen. Overzicht van de eerste Vlaamse resultaten van PISA 2012. Gent, 2012.
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20/11/1989.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. Advies over welbevinden en gelijke kansen in het gezondheidsbeleid op school, 2011.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering, gewijzigd door het Onderwijsdecreet XIX van 8 mei 2009.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Decreet betreffende het onderwijs II van 31 juli 1990.
- Decreet betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse Gemeenschap van 10 juli 2008.
- Decreet op het onderwijs XIX van 8 mei 2009.
- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008.
- Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij decreet op 8 juli 2011
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2007.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 28/08/2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.
- Besluit van de Vlaamse regering van 3 juli 2009 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

